14 אַרטיקלן און פעליעטאָנען

פון ד"ר א. קאראלניק, ד"ר מ. פעלדמאן, ז. קאטלער, זלמן זילבערצווייג, ד"ר י. טעו, י. אבערזשאנעק, בו משה און אנד.

הייַנט אין נומער

יאסעלע ראזענבלאט דערצעהלט פאר'ן לאדזער טאגעבלאט אינטערעסאנטע עפיזאדען פון זיין מערכחירדיגער קאריערע

Lodzer Tageblat הייַנט 12 זייטען פרייז 30 גראשען

№ 157 Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פשעמישסקע 18. טעלעפאָן: 46-06. אדרעס פון רעדאקציע: פון פרעמאנסקע 47

21-טער יאהרגאנג | 6 lipca 1928 r. | פרייטאג, י"ח תמוז תרפ"ח

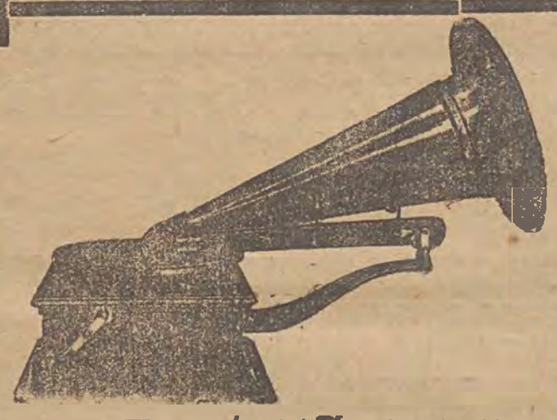

ווער וויל דאס נישט הערען

דעם וועלט-בעריהמטען און אזוי פאפולערען חזן

יאסעלע ראזענבלאט

ביי זיך אין שטוב?

דער דארף וויסען, אז דאס פערגעניגען קאן ער זיך פערשאפען דערמיט, ווען ער קויפט

א פאטעפאן מיט יאסעלע ראזענבלאט'ס פליטען

דאס קאן מען בעקומען אויף גינסטיגע בערינגונגען נאר

איז סקלאד פון פאטעפאנען און גראמאפאן-פליטען

„MUZA"

אינהאבער: בר. קאלמאנאוויטש

לאדז, נארוטאוויטשא (דזיעלנא) 18, טעלעפאן 46-06

עמפעהלט: די בעסטע שווייצערישע, ענגלישע און דייטשע גראמאפאנען, אנהויבענדיג פון סלייגע וואליזען-טיפען ביז צו די ריזיגע סאלאן-טיפען. שטענדיג א גרויסען אויסוואהל אויף'ן ארט. ווי אויך די לעצטע טאנץ-שלאגערס. רעפעראציע-וואַרשטאַטען אויף'ן ארט. ספעציעלע טישלעד פאר גראמאפאנען.

העלענאוו! זונטאג, דעם 22-טען יולי העלענאוו!

זומער-פרעסע-רעדוטא

אלימפישע שפילען, גרויסע פאַ נטאוועלאטעריע, יום טוב פון ליד, אויטא-ראַסעס, אויטא-בלומענקארסא, הימאריסטישע

מעטש פון דיסע מיט מאגערע, כינדער-פערווייגונג, בלומען-מאמע אויף נאנדאלע, באלעט-דיווערטיסמענט, 3 ארקעסטערס

פאדערט איבעראל!

כשר למהדרין מן המהדרין

קאקוס-פוטער:

חעמא — (CHEMO)

צום בראטען און מאכען

כאקאמא (KOKOMA)

צום באקען און שמירען

וואס ווערען אויסגעארבעטט פון דעם פעטסטען און ריינסטען פלאנצען-בעטל

עמפעהלט די פאבריק

Einhorn, Fein i S-ka

Łódź, Wysoka 9, — tel. 64-56.

די אויסארבעטונג פון אונזער מאקוס-פוטער שטעהט אונטער דער השגחה פון פאביאניצער רב הרה"ג ר' מענדיל נ"י אלטער.

פאדערט איבעראל!

לנשואי חברנו מאיר נובומיאסט את חתונת מינה רוזנברג הנני מאחלים שדרכם בחיים תהי' מעושר בברכותינו המתפרצים וצולים מעומק לבנו.

שמואל רוזאנים
ליבל זאראסב

את ברכתנו החמה ותנלבבה לחברנו החביב מאיר נובומיאסט לנשואיו את העלמה מינה רוזנברג הנני מברכים אותם שיזכו לבנות עתידם המזהיר אחת שמי ארצנו. יצחק זיכלינסקי
משה פינולה

לנשואי רעי מחמד נפשי מאיר נובומיאסט את בחירת לבו העלמה הצדיקת מינה הנני מברכם מעומק חלב שיזכו לבנות את עתידם המזהיר על תרי יהודה

פ. טפלוביץ

ציוניסטישע ארגאניזאציע אין לאדז.

צוליב דעם 24-טען יאהרצייט פון

בנימין זאב ד"ר טעאדאר הערצל ז"ל

קומען פאר מארגען שבת פריה בעם דאזיגען הזכרות אין די שולען. זונטאג כ' תמוז (ה. 8/7) : 11 פריה א פייערליכע הזכרה אין דער סינאגאגע אויף אל. קאשטשושקי 5 א זייגער נאכמיטאג אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צאנגלניאנא 4)

א טרויער-פערזאמלונג מיט דער בעטייליגונג פון דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט

אויפפאדערונג

דערמיט פאדער איך אויף נאכאמאל אלע כשר'ע קצבים, וועלכע געבען ארבען צו מיר אין מצריק

ברוסטען און פעטס,

אז זיי זאלען זיך פערזעהען מיט הכשרים פון היגען ראבינאט, אין גגגענפאל וועל איך מיר זיי קיין כחרת נישט אָנגעמען.

ס. דישקין.

נייער נציב העליון אין ארץ ישראל

שטיין נאמינירט דורכ׳ן ענגלישען קעניג

פליהער באבושקין אין צוריקגעקומען

נאמינירט א נייעם נציב העליון אין ארץ-ישראל

לאנדאן, 4. יולי (כפ. צום „לאדזער טאגעבלאט״) דער ענגלישער קעניג האט נאמינירט אלס נציב העליון פון ארץ-ישראל דעם געהיטענעם גובערנאטאר אין מזרח-ראבעזיע (אפריקא) דזשאן שטין סעלאר.

באבושקין צוריקגעקומען צו זיין שיף

ריגא, 5. יולי (אצט) „פאס״ טעלט מיט, אז נעכטען 10 א זייגער פריה איז דער בערהמפער רוסישער לופט-פליהער באבושקין, דעלכער איז מיט 5 טעג צוריק אנטפלויגען מיט זיין אראפלאן פון רוסישן אויז-ברעכער „מאליגין״ צו-ריקגעקומען צו זיין שיף. אין משך פון די 5 טעג האט באבושקין געטוזט קעמפען מיט מורא׳דיגע היגדען און שטורמס, צוליב וואס ער איז געהען געצוואונגען זיך ארבעטולען אויף אנ׳אמז-קריק. באבושקין און זיינע געהילפען זענען מולקעס געווענד.

דארשעווער קהלה איז נישט בעסער ווי די לאדזער

דאס יודישע טעאטער בעקומט נישט קיין סובסידיע.— די יודישע שולען בעקומען סוים 5 מויזענד זל.

ווארשע, (פעלעטאניש) אזעגע איז אנערענקומען א ווינוג פון דער היגער קהלה-פערוואלטונג, אויף דעלכער ס׳איז בעהאנדעלט געווארען דער בודזשעט פאר׳ן יאהר 1928/29. דער פארשלאג פון פרעז מינקעלשטיין צו באשטימען א סובסידיע אין דער הויך פון 20 מיליאנען זל. פאר׳ן יודישען טעאטער (הילנער שו״אט) איז אפגעהאלטען געווארען. אלע זענען אויך אפגעקומען אלע אנדערע פארשלאגען, דעלכע זענען ארבעטשטאנען געווארען דורך די ליגקע און דעמאקראטישע פרנים. פאר׳ן יודישען שול-וועזען איז באשטימט געווארען א נישטיגע סומע פון 5 מיליאנד זל. דער פארשלאג פון פרעז מינקעלשטיין צו העכערען די סובסידיע אויף 20 מיליאנד זל. האט געהאט דעם זעלבען גורל ווי אלע אנדערע פארשלאגען, וואס זענען דורך איהם ארייגעטראגען געווארען.

דאס איז ברעכט זיך אויפ׳ז צמון-פאל

די פערצוויפעל אז לאגע פון ניבילעס חברים.

אפלא, 5 יולי (אצט) קאפיטאן ליזדבערג האט מודיע געווען קען עינסטיג אז דאס אמז, אויף וועלכען ער אין נאכילעס חברים געפונען זיך ברעכט זיך און אפילו א לעכטער אראפלאן וועט נישט קענען זיך אראבלאזען. פ׳איז נויטיג א דרינגענדע הילף, מחמת דאס לעגער פ׳הגס דויערען אלץ ברעטער וועלען זיין די נעפעלס צוליב דעם, וואס פ׳איז צוגעתם. אויב נישט איצט, זאגט לינדבערג, וועט מען שפעטער גאר נישט קענען ראטעווען די דרי גרופען פון דער צושפעצערטער „איגאליא״.

די קלאנגען, אז פ׳האט געפונען בי די ברעגעק פון גארוועגיען אמונדסעגס טויטען קערפער, האבען זיך פרויסגעוויזען פאר פאלש.

אהרט איהר אויף ערהאלטונג!
געדענקט!
דאס איהר מוזט איינקויפען אייער קאסמעטיק
אי: פערפומען, זייפען, געזיכטס-קרעמען, פודער
נור אין די ביליגסטע קוועלע פון דער ערשטער קאנסור ענץ-פערפומעריע
S. BUCHWEITZ, PIOTRKOWSKA 22
Telefon Nr. 31-43

לעזט און אבאנירט
— דאס —
„לאדזער טאגעבלאט״.

שרה המבורסקה
דוד גוטשטדט
מאורשים
לודז, בחדש אמון תרפ״ח.

לארושי בת-אחינו האהובה
מרת שרה
את בחיר לבה הבחור הנעלה
מר דוד גוטשטדט
תנו מציעים את ברכותינו החמים והלבביות
עמנואל המבורסקי ורעיתו.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ל. ניכטע
מר״ל שרה האמבורסקא
מיט ה׳ דוד גוטשטאדט
הינטען א חתרצליכען מ״ם און מ״ל גליק
מענדיל האמבורסקי און פרוי.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ל. קוויטע
שרה האמבורסקא
מיט ה׳ דוד גוטשטאדט
גראטולירען הארצליך
פעליקס האמבורסקי און פרוי.

לחברנו הנכבד חבר הועד הנ׳
מר הערש מילגרוים נ״י
לאירושיו את השלמה
מרת יוכבד רבקה לימאנאוויטש
תחזקנה ידיו בעבודתו הקדושה בעד תרומת קרן התורה
בקרב הצעירים החרדים
ועד של „כתר צעירים״ בלודז.

Dr. Niewiażski
SIENKIEWICZA 54, tel. 59-40
ספעציאל-טרעט פאר מיטלים, ארייסער און פענער-קראנקע
אנהאנדלונג מיט קוואנטן-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—9 פרעה.
זונטאג און חגאות פון 1—11 פריה.

Dr. med. Zeligsonowa
פרעקטיצירט אין ציעכאצינעק
איבערן זומער
(הויז וואלמען בעם פארק)
פרויען-קראנקהייטען, אקושעריע
און אינערליכע קראנקהייטען.

Dr. med. A. Mazur
ספעציאל-ארצט פאר מויערן, נאז פון מאלי-קרענק.
מיט ריך שטום אין שפרך-מעתלער
האט זיך איבערגעצוגען אויף
וויסאדניא 65
אנגעגנט צוריך דורך פיקעריק 46 טעל. 60-01
נעמט אן פון 12½—1½ פון פון 3—5 נאכט.

Dr. Z. Datyner
ספעציאליסט פאר נערען, בלאז און אויריי-קרענק
Piramowicza 11 (פריהער אלעקסאנדר)
Tel. 48-95.
נעמט אן פון 1 ביז 2 און 5—8 אבעד.

Dr. med. DONCHIN
ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען.
צוריקגעקומען פון פרילען.
נעמט אן מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג
פון 10 ביז 1 און פון 4—7 נאכט.
מאניושקי 1 Moniuszki טעל. 9-97.

שרה המבורסקה
דוד גוטשטדט
מאורשים
לודז, בחדש אמון תרפ״ח.

אויפפאדערונג.
דערמיט ווערען אויסגעפאדערט אלע יודישע כשרע הקער צו ערשיינען פינקטליך אויף דער
פאר-פערזאמלונג
חאט קיינט פאר זונטאג ד. 8 ד.מ. 4 נח. פעראיינס-לאקאל פיעטרים. 24.
אויפן טעג-סדרנונג: 1) די וויטערדיגע עקזיסטענץ פון פעראין, 2) וויכטיגע מאנ׳י בעראטונג, 3) פריי מערשלאגען.
אברהם משה פרידמאן
חיצע-פרעזעס

Bad Wildungen
Hotel Germania MARX
STRENG כשר
Vollständig renoviert. Sämtliche Zimmer mit fliessenden kalten und warmen Wasser sowie Zentralbeheizung und Lichtsignalen. Auto-Garage. Das Hotel liegt 2 Minuten v. Quellen, Kurgarten und Bädern. Erstkl. Kurgemässige Verpflegung.
Bes. G. Kritlenstein.

בעקאנטמאכונג
נעכן גרויסען גרינדליכען רעמאנט אין צוריק
ערעפענט געזודארזן
די היגעניש מקוה
75 גדאנסקא 75
מיט אלע קלאסען 1-טע, 2-טע און 3-טע זעגען חשמל
עמיג פון 5 פריה ביז 11 אויענד אין אונטערברעכונג.
דער קאמיטעט.

דער לאנגיעהריגער האטעל און גלאט כשר
נער בעוואוסטער
רעסטאראן
— פון —
צ. ראזענבלום, פעטריסאווער 38
ביי ארויס מעגליך מיטאגער צום פרייז פון —.3 זל. און 3.75
מיט אויך מילכיגע פרישטיגער און אזוענד-ברויט צום פרייז
פון 1.80 זל.
מיט אכטונג צ. ראזענבלום,
לאדז, פעטריסאווער 38.

Dr. med. Ludwik Rapeport
P. Narutowicza 25 (ווייסלאנד) Tel. 44-1
ספעציאליסט פאר נערען-, בלאז-
און האוט-קראנקהייטען
נעמט אן פון 12—1 מאנט. אין פון 4—6 אבעד.

Dr. med. Czegorz Rosenberg
Gdańska 44, tel. 24-44
ספעציאליסט פאר מאגען-, קישקעס-, לעבער
און אינערליכע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8½—10½ פ.מ. אין פון 5—6.30
זונטאג פון 10 ביז 1.

ELEKTRON
ŁÓDŹ, SIENKIEWICZA 39
SPRZEDAŻ MATERJAŁÓW ELEKTROTECHNICZNYCH
SPECJALNY DZIAŁ RADJOWY
HURT DETAL

עלטסטער מראזענצווייג
פעלדשער
וויסאדניא 29
צוריקגעקעהרט.

Dr. med. H. Nadel
Piotrkowska 17 tel. 68-86
ספעציאליסט פון אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
נעמט אן פון 4 ביז 6 נאכמיטאג

עלטסטער פעלדשער מ. רובינשטיין
מיט לאנגיעהריגער פרעקטיש און שפיטאל-פראקטיק האט זיך באזעצט אין לאדז פון 28-טען יוני 1928 אויף
וויסאדניא 57 און ערטיילט הילף אין אלע קראנק-הייטס-פאלען איבערהויפט בעם גאל און נערען-שטענער.

Dr Gutsztadt
ספעציאליסט פאר פרויען- און קינדער-קראנקהייטען
Zachodnia 62 (Cegielniana 23)
Telefon 29-62
נעמט אן פון 5 ביז 7 אבעד. אין לעשטיגע „סעזיאנס״
צענעלניאנע 29 פון 5.30 ביז 7.30 אבעד.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
איינערליכע קראנקהייטען
ספעציאל. פאר לונגען- און האלז-קראנקהייטען
אפשטרעלונגען פון קינסליכע בערג-זון.
נעמט אן פון 3—5 נאכט.
9768

לעזט און אבאנירט דאס
„לאדזער טאגעבלאט״.

וויכטיג פאר שטריקער
און סוויטער-מאכער!
פ׳בעזיך אויף לאנגער א רעכען אויסוואהל: סוויטער-
וואל, בוימוואל מיט אויך געפארבטע אין
מערצעווירטע ארן צו די ביל יגסטע פרייזען.
מ. העבער
נאוואמיעסקא 20, טעל. 59-39.

Dr. Roman Bornstein
אינערליכע און נערוועז-קראנקהייטען
Ciechocinek — willa „Ormuzd“

Gimnazjum Męskie
Z prawami Gimnazjum Państwowych
L. Szakina w Łodzi, Piotrkowska 16
די קאנצעלאריע פון גימנאזיום איז אפען יעדען
טאגעבלאט און דאנערשטאג פון 10 ביז 12.

Dr. P. Klinger
ספעציאליסט פאר הויט-, מין- און געשלעכטס-קראנקהייטען
חולים מיט קוואנטן-לעכטען.
אנדזשעיא 2, טעל. 38-28.
עמט אן טעגליך פון 2.30 ביז 3.30 פאר דאמען. אין
פון 6—8 אבעד. פאר מענער. זונטאג פון 10—12 מאנט.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פאר אינערליכער און קינדער-קראנק.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אבעד

8-טונגו!
דער
לאדזער
טאגעבלאט
פעקומט אין טעגליך 6 א זייגער פריה
אין אלע באזאר-קיאסקען פון
„רוך״
(„Ruch“)

באנקיר לעווינשטיינס גרויזאמער טויט

דער רייכסטער מענש פון אייראפא ארויסגעפאלען פון זייז אעראפלאן אין ים אריין

ברוסעל, 5. יולי. (פס.) געלעגן אונגאר אין אומגעקומען דער וועלט בעקאנטער נעלר מאנגאס, דער בעלגישער נאציאנאל אלפרעד לעווינשטיין (א יאר) דורך ארויספאלען פון זיין אעראפלאן, אין וועלכן ער איז געפליגען, אין ים ארין.

לעווינשטיין איז געפליגען אויפ'ן אטאנטיש קאנאל פון לאנדאן קיין פרי־סעל. וועלכערליי ארבעטן אין אמוניטען אין אעראפלאן, האט ער על פי מעות געעפנט אן אנדערע טור, צוליב וואס ער איז ארויסגעפאלען אין דערטרינקען געווארען אין ים.

לעווינשטיינס מעקרעטאר, צוזאמען מיט אים אין צוויי מאשינען מיט אזהם און דעמבעלמען אעראפלאן האבען ערשט שפעטער בעמערקט, אז זיער שעף איז נישט אין אעראפלאן.

די ידיעה וועגן לעווינשטיינס טויט האט געמאכט א געוואלדיגן רושם און

ארעסטירט 4 פרויען־הענדלער אין וואַרשא

וואַרשא, (פעלעטאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דאָ איז אָנגעדעקט געוואָרען אַ ברייט פאַרצווייגטע נעטס פון פרויען־הענדלער, וועלכע האָבען געשיקט צעהנדליגער פרויען קיין אַרגענטינע, וואו זיי האָבען זיי פאַרקויפט. 4 פרויען זענען אַרעסטירט געוואָרען. די פּאָליציי רעכענט זיי כאַפּען אויך די איבריגע מיט־גלידער פון דער באַנדע.

ציי וועט פ.פ.ס. געהן אין א בלאק מיט'ז „איינסיעל"?

וואס זאגט דערווענען דעם. ניעדזיאלקאווסקי

אין ציזאַמענהאַנג מיט דער קאַנצעפּציע, וועלכע איז פאַרויסגעריקט געוואָרען דורכ'ן סעם־מאַרשאַלק דשיזינסקי צו שאַפען אַ רעגירונגס־בלאָק פון „אינסעל" צוזאַמען מיט די ליינקע גרופּירונגען, שרייבט דעם. ניעדזיאַלקאָווסקי אין געכטיגען „ראָבאָטניק": „ס'איז אַ גאַטיליכע זאַך, אַז אַ רעגירונגס־מאָהרהייט מאַר'ן איצטיגען אַרבייט פון דער רעגירונג, קען נישט אַרענגעהן אין חשבון מיט דער בעטייליגונג פון די ליינקע, אַלענפאַלס נישט מיט פ.פ.ס."

דערפון איז צו דריינגען, אַז פ.פ.ס. איז גרייט צו נעהן אין אַ בלאָק מיט'ן „אינסעל", ווען ס'זאָל אויסגעשאַרפט ווערען אַ געהעריגער פּראָגראַם.

וועניזעלאס—פרעמיער־מיניסטער איז גריכענלאנד

אַטען, 5. יולי (פס.) וועניזעלאָס האָט שוין צוזאַמענגעשטעלט דעם נייעם קאַבינעט. בקרוב וועט דער נייער פרעמיער האַלטען זיין עקספּוזע, אין וועלכער ער וועט ערקלערען, אַז דער פאַרלאַמענט וועט פונאַנדערגעלאָזט ווערען און די נייע וואַהלען וועלען פאָרקומען בײַ אַ פולשטענדיגער פרייהייט פון די וועהלער.

טעריטאריאלע אויטאנאמיע פאר די אוקראאינער

וועט פאדערן פ.פ.ס. אויף דער הערבסט־סעסיע פון ריים

דער פּאָפּעפישער סיים־קלוב האָט צוגעגרייט צו דער הערבסט־סעסיע פאָל. גענדע פּראָיעקטען; 1) געזעץ וועגען געוועליזירען די אַרבעטער־רעפּאָרם 2) געזעץ וועגען זעלבסטפאַרוואַלטונגען פון די גמינעס, פּאָוויאַטען און וואָיעוואָדזשעס, 3) געזעץ וועגען בעפרייונג פון הכנסת־שטייערן אפילו העכערע פּאַרדיינסטען פון אַרבייטען, 4) געזעץ וועגען אַ מלוכה־קאָנטראָל איבער די קאָרפּאָרעישאָנען, 5) געזעץ וועגען טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע פאַר די געגענדען, וואָס האָבען אַנ'אוקראַאיניש מעהרהייט און פון עפּענען אַנ'אוקראַאינישען אוניווערזיטעט אין לעמבערג.

נעוו. לייטער פון אויספארשונגס־אמט אנגעקלאגט איז באנדיטיזם

צוליב'ן פעהלן פון עדות איז דער פראצעס געווארן אפגעלעגט.

(§) נעסטען האָט נעוואָלט פאַרקומען אין היגען פרוין נעריפּס דער פּראָצעס געגען נעוו. לויטער דען הגען אויספאָרשונגס־אַמט וואַרשעוער לעטאַסטאַנסקי, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען אין אויספיהרען אַ רייזע דעם, וואָס נוט אַלע עדות האָבען צו צעשעשעם און נעריפּס, אונ דער פּראָצעס אָפּגעלעגט געוואָרען.

א קינד אהז א קאפ האט גיבוירען א לאדז'ער פרוי

(§) די פאַנאַטיוויע פון דער קראַקעער אויסטרילישען פאַל האָט געסטען פאַרטאַמירט אַ אויסטרילישען פאַל. די אַרבייטערען סטאַניסלאַוועס סענט אויף יאַסנאַ האָט 7 האָט געבוירען אַ קינד אָהן אַ קאָפּ און פאַרשטאָרבען זיך טויט.

די ידיעה וועגען אַזאַ אויסטרילישען

אויף 5 וואכען פאהרט מארשאל פילסודסקי קיין רומעניען

וואַרשאַ, (פעלעטאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מאַרשאַל פילסודסקי וועט פאַרברענגען אין רומעניען נאָר 5 וואָכען, מחמת דעם 12 אייגוסט וועט דער מאַרשאַל זיך בעפעליגען אין לעגיאָניסטען־צוזאַמענקאָמען, וואָס וועט פאָרקומען אין ווילנאַ. נאָכ'ן ציזאַמענקאָמען וועט מאַרשאַל פילסודסקי ווידער פאָהרען אויף אורלויב.

אונזער

מענדעלי־פרעמיע

צוליב דער גרויסער נאָכפראַגע אויף אונזער מענדעלי־פרעמיע, האָבען מיר פאַרסטאַלט עקזעמפּלאַרען און מיר האָבען נעמוזט אין פאַרלאַג פאַרגרעסערן אונזער אָנשטאַלונג. מיר האָבען ווידער ערהאַלטען אַ פרישען טראַנספּאָרט פון די מענדעלי־ביכער און אַלע אונזערע אָנגענומען און לעזער, וואָס האָבען ביז־איצט די פרעמיע נאָך נישט בעקומען צוליב דער דערמאָהנטער פּאַה, עקען זי איצט קריגען אויף די פריהערדיגע בעדינגונגען.

דער פאַרלאַג „לאדזער טאגעבלאט"

ארעסטירט 4 פרויען־הענדלער אין וואַרשא

וואַרשאַ, (פעלעטאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דאָ איז אָנגעדעקט געוואָרען אַ ברייט פאַרצווייגטע נעטס פון פרויען־הענדלער, וועלכע האָבען געשיקט צעהנדליגער פרויען קיין אַרגענטינע, וואו זיי האָבען זיי פאַרקויפט. 4 פרויען זענען אַרעסטירט געוואָרען. די פּאָליציי רעכענט זיי כאַפּען אויך די איבריגע מיט־גלידער פון דער באַנדע.

ביליגע קאמוניקאציע מיט די וואַרשטעדט

ענדליך געקומען צו אַ הסכם צווישען מאַגיס־טראַט און דער טראַמוואַי־געזעלשאַפט

(מ) מאָנטאָג אַז אין מאַגיסטראַט אַמטער'ן פאַרזיץ פון וויצע פּרעזעס ראַפאַלסקי פאַרשטאַנען אַ קאָנפערענץ מיט די פאַרשטעהער פון די שטעטישע און פאַלאַהר טראַמוואַיען, אויף וועלכער עס איז ענדליך געקומען צו אַ הסכם בנוגע דעם פּערלעמענטן די קאָנסעסיע פאַר די אייזענבאַנען פון די שטעט שטאַט.

דער הסכם איז דערגרייכט געוואָרען אויף פאָלגענדע אופן: אַ פּאַסאַזשיר, וואָס זעצט זיך אויף אויפ'ן פּרעסטיז אין דער שטאַט און וויל אָפּאָהרען פון

דו פּתאָנע קרוזשע פון בעלגיען אין פראַנקרייך. ס'נעהמען קלאָגען, אַז לעווינשטיין איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, מחמת ער האָט זיך לעצטענס געפונען אין פינאַנציעלע שוועריגקייטען. ער איז געווען אין לאָנדאָן פרי צו בעקומען אַ חלואה פון 200 מיליאָן דאָלאַר. די חלואה האָט ער אָבער נישט בעקומען. צוליב דעם האָט זיך ער אַזוי אויך אַרויסגעוואָרפען פון זיין אעראפלאן.

לעווינשטיין איז געווען דער רעלסטער מענש אין אויראפא. אין יאָהר 1926 איז ער אַרויסגעטרעטען מיט זיין בעקאַנטן פּראָיעקט מיט סטאַביליזירען די בעלגישע און פראַנצויזישע וואַליוטעס. צו דעם צוועק האָט ער פאַרגעלעגט די בוירע מיליאָנען אַ חלואה פון 20 מיליאָן פונט. לעווינשטיינס פונאַנץ אַפּעראַציעס האָבען געהאַט אַ נעוואַלדיגע חשפעה אויף אַלע אינטאַרנאַציאָנאַלע מערקעטס.

ווייטע פרעמיע פון 3 טויזענד זלאטיס פאר א ליטעראַרישער ארבייט איז ה עברעאיש

נעכטיגע היסטאָרישע זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג

(ג) נאָך אַ לענגערער חפּסיה איז עס לוך געלעגען פאַרגעקומען אַ זיצונג פון דער לאָדזער קהלה פּשרוואַלטונג. די זיצונג איז געווען אַ היסטאָרישע מחמת עס ערשטער מאָל זינט לאָדז האָט אַ „רעפּאַרטאָריש" געוועהלטען קהלה, און דערלעזונגען געוואָרען אַ בריוושעס.

ס'האָבען געפעהלט די פרנסים רום, קאַלמאַנאָוויטש, פּושעווסקי און האַנטמאַן.

קודם כל האָט די פּערוואַלטונג געלעזען דערלעזונגען אין דער צווייטער לעזונג די אָפּמאַכונג פאַר לאַלמאָר און בלוזינג.

דערנאָך איז בעשלאָסען געוואָרען צו העלערען די פאָרצייטן פאַר „מחזיקי הדת" בין 10.000 זל., פאַר „תורת אמר" בין 14.000 זל., פאַר דער קוק נעם רב'ס תלמוד תורה — בין 3000 זל., יסודי התורה (קלעצקאָ 116) — בין 4000 זל., יסודי התורה (גוטערדאַיאַ) — בין 4000 זל., ת"ת פון גוטשוטשער 23 — בין 5000 זל., ת"ת אַלעקסאַנדערער 13 — בין 4000 זל. ישיבה בית אברהם — 5000 זל., ת"ת לפּאַטאָוא 31 — 2000 זל., אהבת תורה — 2000 זל., ת"ת שומרי הדת — 3000 זל., בוידע „בית יעקב" שלען — 8000 זל., „כתר התורה — 3000 זל., ת"ת פעפער נעם 17 — 2000 זל.. ווייטער זאָלען אַרענגעשטעלט געוואָרען נעץ פּאַר'ן רב הבולל.

אַלזאָ, פון פרוש בעשטעהען בערזשעס אין זאָ ווערען, צו לאָדז וועט האָבען אַ רב הבולל און 6 נייע מורה־הוראות.

דער נאַציאָנאַלער בערזשעס איז בעשטעהיגט געוואָרען אין דער דרויסער לעזונג „אַן בלאַט".

דעלעגאציע פון כאַלאָניאַל־הענדלער ביים פרען פון דער פינאנץ־סאמער.

(—) דאָנערשטאָג האָט אַ דעלעגאַציע פון קאָלאָניאַל־הענדלער־מאַראָזון פון ציגעל־גאַס 15 זיך פאָרגעשטעלט פאַרן פּרעזעס פון דער פינאַנץ־קאָמער ה' טאַוואַרניצקי, און אינטערוויגירט וועגען דעם וואָס דער צוזאָג פון פאַרלאַנגערונג די קליינהענדלער דאָס אינצאָהלען די שטייערן אין וועכענטליכע קליינע ראַטעס ווערט נישט אָנגענעהמען דורך די שטייער־פאַרגאַנען. פרעזעס טאַוואַרניצקי האָט אין אַכט גענומען די בקשה און תיכף אַרויס־געגעבען אַ פאַראָרדנונג, אַז די אַריבע שטייער־צאָהלער זאָל דער שטייער צו־לעגט ווערען אין קלענע וועכענטליכע ראַטעס.

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאַך איך בעקאַנט די ג' ח"ח מאַגריקאַנטען, אַז פון ז־שען יולי ד. י. האָב איך פּרעפּענט אַ לאַגער פון

קונסט־זיידע

פון דער פירמע

Spinnfaser Aktiengesellschaft, Elsterberg

Artur J. Rosenblum מיט אַכטונג

לאָדז, וויסאָקאַרניאַ 69, טעל. 71-39.

קהלה־בודזשעט פאר'ן יאהר 1928/29

אנגענומען אין דער דריטער לעזונג

פאר'ן יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט האט נישט די לאדזער קהלה קיין פרוטה. — בעשטימט א פענסיע פאר א רב־הכולל און 6 נייע מורה־הוראה'ס. — צווייטע פרעמיע פון 3 טויזענד זלאטיס פאר א ליטעראַרישער ארבייט איז ה עברעאיש

נעכטיגע היסטאָרישע זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג

(ג) נאָך אַ לענגערער חפּסיה איז עס לוך געלעגען פאַרגעקומען אַ זיצונג פון דער לאָדזער קהלה פּשרוואַלטונג. די זיצונג איז געווען אַ היסטאָרישע מחמת עס ערשטער מאָל זינט לאָדז האָט אַ „רעפּאַרטאָריש" געוועהלטען קהלה, און דערלעזונגען געוואָרען אַ בריוושעס.

ס'האָבען געפעהלט די פרנסים רום, קאַלמאַנאָוויטש, פּושעווסקי און האַנטמאַן.

קודם כל האָט די פּערוואַלטונג געלעזען דערלעזונגען אין דער צווייטער לעזונג די אָפּמאַכונג פאַר לאַלמאָר און בלוזינג.

דערנאָך איז בעשלאָסען געוואָרען צו העלערען די פאָרצייטן פאַר „מחזיקי הדת" בין 10.000 זל., פאַר „תורת אמר" בין 14.000 זל., פאַר דער קוק נעם רב'ס תלמוד תורה — בין 3000 זל., יסודי התורה (קלעצקאָ 116) — בין 4000 זל., יסודי התורה (גוטערדאַיאַ) — בין 4000 זל., ת"ת פון גוטשוטשער 23 — בין 5000 זל., ת"ת אַלעקסאַנדערער 13 — בין 4000 זל. ישיבה בית אברהם — 5000 זל., ת"ת לפּאַטאָוא 31 — 2000 זל., אהבת תורה — 2000 זל., ת"ת שומרי הדת — 3000 זל., בוידע „בית יעקב" שלען — 8000 זל., „כתר התורה — 3000 זל., ת"ת פעפער נעם 17 — 2000 זל.. ווייטער זאָלען אַרענגעשטעלט געוואָרען נעץ פּאַר'ן רב הבולל.

אַלזאָ, פון פרוש בעשטעהען בערזשעס אין זאָ ווערען, צו לאָדז וועט האָבען אַ רב הבולל און 6 נייע מורה־הוראות.

דער נאַציאָנאַלער בערזשעס איז בעשטעהיגט געוואָרען אין דער דרויסער לעזונג „אַן בלאַט".

דער עקזעקוטיוו פון דער קהלה האָט אָנגענומען אַ פאָרשלאָג פון ר' צוטרינאָווסקי'ס פאַרשלאָג וועגען פאַרגעסערונג דעם יחוס וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט אין ווילנאַ.

לויט פרנס בושעווסקי'ס פאַרשלאָג זאָלן זענען דורכגעגאַנגען פאָלגענדע ציוניסטישע פּאַזיציעס: העלערן דו סאָמען פאַר „יבנה", שלום עליכם של און בית אולפּנא בין 3000 זל. יערע; פאַר די ציוניסטישע פאָרסען פני ציון, התחיה, המזרחי — מיט 1000 זל. יערע. אויך איז בעשלאָסען געוואָרען מיט 1000 זל. פאַר די אונטער פאָרסען פון אַגראַראַיאַ נעם, קיליינסקי 27, פּלאַנאַטע 11, סאַלנאַ 11, נאַרומאָוויטש 11, בין נושאי המטה, צוגעל נעם 17. מיט 500 זל. פאַר די בונד־ליאַטעקע עבריה, נאַרדאַו, צעירי אגודת ישראל, בראַנדאַוו. די איבריגע יהדשע פּאַרטייען בופליאַטעקע, דערגעגען אויך די נראַסטער בופליאַטעקע האָט נישט בע־קומען קיין נראַשען!

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַ פּאַזיציע פון 3000 זל. אויף אַ לומפּראַרישער אַר־בייט אין העברעאיש.

פאַר יעדען פּאַרעס פאַראַנען איז פע־שטימט געוואָרען מיט 1000 זל.

דער נאַרמאַלער בערזשעס איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג.

דערויף איז בעשלאָסען געוואָרען דער אויסערגעוועהנלעכער בערזשעס. עס איז

מיט פון דער „אגודה" ה' צוטרינאָווסקי'ס פאַרשלאָג וועגען פּאַסידיזירען דעם יחוס וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט אין ווילנאַ.

לויט פרנס בושעווסקי'ס פאַרשלאָג זאָלן זענען דורכגעגאַנגען פאָלגענדע ציוניסטישע פּאַזיציעס: העלערן דו סאָמען פאַר „יבנה", שלום עליכם של און בית אולפּנא בין 3000 זל. יערע; פאַר די ציוניסטישע פאָרסען פני ציון, התחיה, המזרחי — מיט 1000 זל. יערע. אויך איז בעשלאָסען געוואָרען מיט 1000 זל. פאַר די אונטער פאָרסען פון אַגראַראַיאַ נעם, קיליינסקי 27, פּלאַנאַטע 11, סאַלנאַ 11, נאַרומאָוויטש 11, בין נושאי המטה, צוגעל נעם 17. מיט 500 זל. פאַר די בונד־ליאַטעקע עבריה, נאַרדאַו, צעירי אגודת ישראל, בראַנדאַוו. די איבריגע יהדשע פּאַרטייען בופליאַטעקע, דערגעגען אויך די נראַסטער בופליאַטעקע האָט נישט בע־קומען קיין נראַשען!

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען אַ פּאַזיציע פון 3000 זל. אויף אַ לומפּראַרישער אַר־בייט אין העברעאיש.

פאַר יעדען פּאַרעס פאַראַנען איז פע־שטימט געוואָרען מיט 1000 זל.

דער נאַרמאַלער בערזשעס איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג.

דערויף איז בעשלאָסען געוואָרען דער אויסערגעוועהנלעכער בערזשעס. עס איז

ווייטער אַ פּאַזיציע פון 3000 זל. אויף אַ לומפּראַרישער אַרבייט אין העברעאיש.

פאַר יעדען פּאַרעס פאַראַנען איז פע־שטימט געוואָרען מיט 1000 זל.

דער נאַרמאַלער בערזשעס איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג.

דערויף איז בעשלאָסען געוואָרען דער אויסערגעוועהנלעכער בערזשעס. עס איז

ווייטער אַ פּאַזיציע פון 3000 זל. אויף אַ לומפּראַרישער אַרבייט אין העברעאיש.

פאַר יעדען פּאַרעס פאַראַנען איז פע־שטימט געוואָרען מיט 1000 זל.

דער נאַרמאַלער בערזשעס איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג.

דערויף איז בעשלאָסען געוואָרען דער אויסערגעוועהנלעכער בערזשעס. עס איז

ווייטער אַ פּאַזיציע פון 3000 זל. אויף אַ לומפּראַרישער אַרבייט אין העברעאיש.

פאַר יעדען פּאַרעס פאַראַנען איז פע־שטימט געוואָרען מיט 1000 זל.

דער נאַרמאַלער בערזשעס איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג.

דערויף איז בעשלאָסען געוואָרען דער אויסערגעוועהנלעכער בערזשעס. עס איז

ווייטער אַ פּאַזיציע פון 3000 זל. אויף אַ לומפּראַרישער אַרבייט אין העברעאיש.

פאַר יעדען פּאַרעס פאַראַנען איז פע־שטימט געוואָרען מיט 1000 זל.

דער נאַרמאַלער בערזשעס איז אָנגענומען געוואָרען אין דער צווייטער לעזונג.

דערויף איז בעשלאָסען געוואָרען דער אויסערגעוועהנלעכער בערזשעס. עס איז

הוראנאן איבער גאנץ דייטשלאנד

צעהנדליגער אעראפלאנען צושמעטערט געווארען פיל שוועד און רייכט פערוואונדעטע

ב ע ר ל י ן, 4 יולי (א.ב.ע.) נעכטן האט זיך איבער גאנץ דייטשלאנד אדורכגעארעגט א פורא'דיגער הוראגאן. אין בערלין האט דער הוראגאן אנגעמאכט גאלדיגע היזקות. די פייערלעשער זענען אין טשך פון אמיגיגע שעה ארויסגערופען געווארען 350 מאל איף הילף. אין זאלאנישען גארטען זענען אלטע בוימער אויפגעריסען געווארען מיט די וואורצלען. בכלל האט דער הוראגאן אנגעמאכט אין זאלאנישען גארטען אויסערגעוועהנליכע שאדענס. אויך אין די גאסען און אין די שטאטישע פארקען האט דער שטורם אומגעוואורפען בוימער, טעלעפאן-סלופעס, ארעפגעריסען לעדען און דעכער, פון וואס ס'זענען פערוואונדעט געווארען 15 פערזאן, צווישען העלכע ס'געפינען זיך 5 שווער פערוואונדעטע.

אמשטארקסטען איז געווען דער הוראגאן אין אויבער-שלעזיען, וואו דער שטורם איז געגאנגען מיט א שנעלקייט פון 60 קילאמעטער אויף א שעה. אין גלעזיץ האט דער שטום אנגעטפען א כוראקטער פון א קאטאסטראפע. ס'איז איינגעוואורפען געווארען דער קוימען פון דער שטאטישער צעגלייניג, וואס איז אויך געווען 25 מעטער. דערביי זענען אומגיגע פערזאן שווער פערוואונדעט געווארען.

אויפ'ן פליה-פלאץ אין גליוויץ האט דער הוראגאן ארעפגעריסען דעם דאך פון די פליה-האלעס, נאכדעם זענען די אעראפלאנען אויפגעהויבען געווארען אין די לופטען. אינער איז ארויסגעשלידערט געווארען אויפ'ן צווייטען אזוי, אז כמעט אלע אעראפלאנען זענען פולשטענדיג צושמעטערט געווארען, די היזקות אין דער נאכבער שטאט און אומגעגענד זענען געהאלדיג גרויס אויך אין ברעסלוי האט דער הוראגאן אנגעמאכט שרעקליכע שאדענס און חרבות.

ראדעק בלייבט טריי טראצקי'ן.

מ אס ק ו א, 5 יולי (א.ו.) הגם כמעט אלע מיטגלידער פון דער אפעזיציע האבען ערקלערט, אז זיי האבען חרטה אויף זייערע ביי-איצטיגע חטאים און זיי בעטען, מ'זאל זיי צוריק ארייננעמען אין דער קאמוניסטישער פארטיי, איז קארל ראדעק דאך ערט געבליבען ערעצק'ן און ער האט ערקלערט, אז ער וועט ווייטער שיהרען זיין אפעזיציאנעלען קאפף.

שילערינס פון א לעהר-אנשטאלט איז לענינגראד

פערנעהמען זיך מיט פראסטיטוציע

מ אס ק ו א, 5. יולי. (אטא) „אז. וועסטיא" מעלט מיט פון לענינגראד, אז אין וויסענשאפטלעכן אונטערנעמען האט זיך איינגעהאנגען אונטער פון די שילער. באלד נאכדעם זענען געפאנגען געפסטנעהמען צוזאמען שילערינס, די אויס-פארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די שילערינס האבען פערנומען זיך מיט פראסטיטוציע. דרייצן 14 יעהריגע שילערנס האבען געשוויגען קונדער.

שטארקע אויפרעגונג אין רוסלאנד געגען נאביליע'ן

מ אס ק ו א, 5. יולי. (אטא.) די נאציע סאוועטישע פרעסע אז שטארק אויפגעברעכט געגען נאביליע'ן. די רוסישע צייטונגען וויזען אז, אז נאביליע האט נישט געשארט אויפשלעהען, אז פערשאלערינג אין גליוויץ האט דער הוראגאן ארעפגעריסען דעם דאך פון די פליה-האלעס, נאכדעם זענען די אעראפלאנען אויפגעהויבען געווארען אין די לופטען. אינער איז ארויסגעשלידערט געווארען אויפ'ן צווייטען אזוי, אז כמעט אלע אעראפלאנען זענען פולשטענדיג צושמעטערט געווארען, די היזקות אין דער נאכבער שטאט און אומגעגענד זענען געהאלדיג גרויס אויך אין ברעסלוי האט דער הוראגאן אנגעמאכט שרעקליכע שאדענס און חרבות.

ראדעק בלייבט טריי טראצקי'ן.

מ אס ק ו א, 5 יולי (א.ו.) הגם כמעט אלע מיטגלידער פון דער אפעזיציע האבען ערקלערט, אז זיי האבען חרטה אויף זייערע ביי-איצטיגע חטאים און זיי בעטען, מ'זאל זיי צוריק ארייננעמען אין דער קאמוניסטישער פארטיי, איז קארל ראדעק דאך ערט געבליבען ערעצק'ן און ער האט ערקלערט, אז ער וועט ווייטער שיהרען זיין אפעזיציאנעלען קאפף.

שילערינס פון א לעהר-אנשטאלט איז לענינגראד

פערנעהמען זיך מיט פראסטיטוציע

מ אס ק ו א, 5. יולי. (אטא) „אז. וועסטיא" מעלט מיט פון לענינגראד, אז אין וויסענשאפטלעכן אונטערנעמען האט זיך איינגעהאנגען אונטער פון די שילער. באלד נאכדעם זענען געפאנגען געפסטנעהמען צוזאמען שילערינס, די אויס-פארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די שילערינס האבען פערנומען זיך מיט פראסטיטוציע. דרייצן 14 יעהריגע שילערנס האבען געשוויגען קונדער.

שטארקע אויפרעגונג אין רוסלאנד געגען נאביליע'ן

מ אס ק ו א, 5. יולי. (אטא.) די נאציע סאוועטישע פרעסע אז שטארק אויפגעברעכט געגען נאביליע'ן. די רוסישע צייטונגען וויזען אז, אז נאביליע האט נישט געשארט אויפשלעהען, אז פערשאלערינג

פערשארפטע בעציהונגען צווישען יאפאן און סאוויעט-רוסלאנד

טאקיא (סב.) לעצטענס האבען די בעציהונגען צווישען סאוויעט-רוסלאנד און יאפאן פערשארפט. די סיבה דערפון זאל זיין די פערארדנונג, וואס דער יאפאנישער מיניסטערען-ראט גרייט זיך ארויסצוגעבען פון אויסערצונעהמען אן אויס-פארשונג מ'סטעטשטעלען צו ס'איז אכט. אז די יאפאנישע קאמוניסטישע פארטיען אונטערשיצע פון דעם מאסקווער אינטערנאציאנאל.

ראכצעלער א בעאמטער פון דער פעלכער-ליגע

גענף, 5. יולי. (אא.) אלאיזיוס קאל פון בעלגאטען נאמט קעגנט וויזע אז דער פעלקער ליגע. דער דאזיגער האט אנגעטאן א פאסטן אין פרעסע-בירא פון דער פעלקער ליגע. דער דאזיגער פאל האט דא ארויסגערופען א גרויסע פעראנגסטערונג.

לוין-אקציע אין לאדז

סכסוך אין שייבלער'ס פאבריק צייטווייליג ליקווידירט געווארען

(§) וו מיר האבען שוין געשריבען, אז אין שוטפלער אין גראהטאנ'ס פאבריק פון אויסגעשראבען א סכסוך צוליב דעם פערלענגערן דעם לוין פון 2 וואכען אויף פיר וואכען. דו ארבעטער האבען געראטהן מוט א שטרייק.

אין שייכות דערמיט אז אין פאבריק פון פערשרעקטען א קאנפערענץ פון די ארבעטער פערשטעהער פון דער פירמע, איף וועל דער לוטער ה' תולטר האט ערקלערט, אז די פירמע האט נעכטיג רעדען די לוין, ווי צו פאבען קאנטראקטן אויפ'ן מאנאט מארץ. די ארבעטער פאר-שטעהער האבען אנגענומען. אז די פירמע דארף צו דעם צוטיל זאלען אפ-צושפארען איף אן אנערקענונג אויפן גוטש דארף פערלאנגערן די אזוי אויך מאנערע לוינען פון די ארבעטער.

ערליך אז געשיכט צו א חסדן, אז די פירמע דערלאנגט צו ישרע 1000 פון נאטרן 30 נראשען אין דערבייט תאט ה' הולטר פערזיכערט, אז די ארבעטער וועלען בעטיקען בעסערען נאטרן, ווי זיי זאלען קאנען מעהר פערדיענען.

די ארבעטער האבען מסכים געווען מיט'ן תנאי, אז פאס אין 14 טעג ארום וועט זיך ארויסווייזען, דאס זיי קאנען קאנטרא-לירען דיא פערדיענען די פולע לוינען, וועלען זיי דאן פערשטרייקען.

טראגישער זעלבסטמארד

פון א 26-יעהריגען יוד. יונגערמאן

(נ) די יודישע בעפעלקערונג פון שוטפלער'ס ראדאן אין נעבען פרוה שי-שיפערט נעווארען פון א טראגישען, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון א יודי-שען יונגערמאן.

אויף ראקאטשנער נאס 39 וואוינט א געוויסער שמואל רפאל פאטש. זיין אונגיגע יאהר לעבט ער פון מעלאנאליע און דער נאכט אויף דאנערשטאג האט ער זיך אויפגעהאנגען אין פרעמדע ראדאן אין פיר מיר האבען שוין געשריבען, אז אין שוטפלער אין גראהטאנ'ס פאבריק דרוק אויסגעשראבען א סכסוך צוליב דעם פערלענגערן דעם לוין פון 2 וואכען אויף פיר וואכען.

ערליך אז געשיכט צו א חסדן, אז די פירמע דערלאנגט צו ישרע 1000 פון נאטרן 30 נראשען אין דערבייט תאט ה' הולטר פערזיכערט, אז די ארבעטער וועלען בעטיקען בעסערען נאטרן, ווי זיי זאלען קאנען מעהר פערדיענען.

די ארבעטער האבען מסכים געווען מיט'ן תנאי, אז פאס אין 14 טעג ארום וועט זיך ארויסווייזען, דאס זיי קאנען קאנטרא-לירען דיא פערדיענען די פולע לוינען, וועלען זיי דאן פערשטרייקען.

הייגט וועט זיין וואריים

אזוי זעהט פאר מעטעראלאנישער אינסטיטוט

וו ארשא. (טעלעפאניש) דער מע-טעראלאגישער אינסטיטוט זעהט פאר אויף הייגט פאלגענדעס וועטער: שווע-כע מערב ווינדען, אין אלגעמיין וואר-מער ווי נעכטען.

—=0=—

ביור א-אנגעשטעלטע פון טעקסטיל-אינדוסטריע וועלי בעקומען אהוספה

(§) ווי בעקאנט האבען די ביוראאנ-געשטעלטע פון דער טעקסטיל אינדוס-טריע צוגעלייט טאס די טעקסטיל ארבעט-טער אויף ארויסגעשטעלט הוספה פאר-דערונגען פון 20 פראצענט.

ווי מער דערזיכטיגען זיך האט דער טעקסטיל ערבאנד צוגעשיקט אנ'עמט פון דעם פערבאנד פון די נוסטונגען אר-בייטער, אז דער טעקסטיל פערבאנד אין גרונט צו ערפילען א טייל פון די פאר-דערונגען.

—=0=—

אויטא-קאנטראל.

המנס ווערען אויפ'ן פרייטאגס-פלאץ פון 8 ביז 1 מיט. קאנטראלירט די טעק-סובעקס פון נומר 61 ביז 75.

פון די פראסעסיאנעלע „ארט"-קורסען

דער ראשי-קאמיטעט פון „צעיר-המזרחי" אין לאדז, מאכט בעקאנט, אז זונטאג י"ג תמוז דעם 1-טען קומט אויף א פגישה חברים דער לאדזער וואיעוואד-סטוטע אין זגערזש, מיט דער בעטייליגונג פון חבר אלימלך נעפעלד פון ווארשא די פגישה הויבט זיך אן פינקטליך 9 אין דער פריה מיט פאלגענדען טאג-אָרדנונג 1) ערעפנונג, 2) המצב בהתפ-תדרות בארץ ובגולה א. ניפלד, ב) הפעל בעד „הפועל המזרחי" י. פ. הנדלסמן 4) דיסקוסיעס. אלע סניפים פון דער לאדזער וואיעוואדסטוטע ווערען אויפגע-פארערט זיך צו בעטייליגען אין דער פגישה. דער קאמיטעט.

מעלדונג

ציוניסטען רעוויזיאניסטען-פערבאנד אין לאדז. אלע I מאי 16 פראנט II שטאק לויט דעם בעשלוס פון די פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון דער ציוניסטען-רעוויזיאניסטען-פערבאנד אין לאדז, וועלכע איז פארגעקומען דעם 26 ה. י: אין אייגענעם לאקאל ווערט ציוניסטערי-מען דורך די פערוואלטונג אנ'שלגעמוי-גע פערזאמלונג מיט די בעטייליגונג פון א מיטגליד פון פארטי-ראט, אויף שבת דעם 7 ת. י. אזייגער תאלב 5 דעם I סער-מן תאלב 7. דעם II סערמין בעי יעדער צאהל מיטגלידער מיט דעם פאלגענדען טאג-אָרדנונג: 1) ערעפנונג, 2) די יעצ-טיגע סיטואציע אין פאליטישען ציוניזם, 3) די חמשערע ארבעט, 4) וכוחים, 5) וואהלען פון א נייעם קאמיטעט, 6) פרעג מארשלאגען. מיר בעטען די חברים צו רעגולירען דעם חדש בעטראג פאר די אלגעמיינע פערזאמלונג.

טעאטער און קונסט

לעצטע אויפטריטען פון אנא און הייייאן יאכזבאוויטש

דאס ארטיסטען-פאר אנא און הייאן יאקובאוויטש גיבען שוין די לעצטע 4 פארשטעלונגען אין מישוך פאהרען זיי צו קיין אמעריקא. שבת נאכמיטאג ווערט געשפילט „ארעטאנטקע נ 49". שבת אוועגד גיבט א פרעמיערע אין דער פרעהליכער מיעפע, וואס איז נאך אין פולען נישט געשפילט געווארען „מעמקי קאוואל" זונטאג דאס זעלבע צום צווייטען מאל.

בעני אדלער און סעם קוסטין הויבען אייניכען אן שפילען אין לאדז.

בקרוב וועלען מיר האבען צוגאסט דעם בעקאנטען ארטיסט פון אמעריקא בעני אדלער.

בעני אדלער נעהמער צו די בעסטע יודישע ביהנען-קינסטלער אין אמעריקא און זיינע אויפטריטען אין לאדז ווערען דעריבער ערוואארט מיט גרויס אינטערעס.

גלייכצייטיג מיט בעני אדלער וועט אויך שפילען דער אין לאדז פעהיגער כארעקטער-קאמיקער ה' קוסטין ווענען פיעל סעאטער-בעזוכער בעדענקען נאך זמן ארט שפילען פון מאר דער מלחמה.

„גולם" געהט כסדר מיט ער-פאלג אין פוילישען טעאטער.

לשמיעה „גולם" אין דער בעארבייטונג און רעזשי פון מארק ארנשטיין געהט כסדר מיט גרויס ערפאלג אין לאדזער פוילישען טעאטער. דאס אויסגעצייכענטע שפיל און אויפשפאטונג ווירקען מיט דעם סערדינען ערפאלג.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן 10-יעהריגען יובילעאום פון צענטראלען כוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד אויף לאדזער וואיעוואדסטוווא (פעטריקאזער 10), ערשיינט אין קורצען א אילוסטרירטער

יובילעאום-אלמאנאך

(פראכט-אויסגאבע)

אונטער דער רעדאקציע פון י. אבערזשאנסק און דיר. מ. ארבאך.

אין דעם אלמאנאך געהט ארין א געשיכטליכער איבערבליק פון די 10 יאהר עשיגקייט, אויך פאטאגראפיעס און אויטאביאגראפיעס פון די ערשטע גריינדער, פערוואלטונגס-מיטגלידער פון די 10 יאהר, מיטגלידער פון די שידס-געריכט און שכנים-קאמיסיעס, אויך פון די מיטגלידער. דאס האבען מערדיינסטען פאר'ן צענטראלען פוהרים-פעראיין.

אינפארמאציעס ערטיילט דיר. ארבאך אין די ביורא-שעה'ן.

אפגעברענט געווארען א גאנץ יודישע שטעטעלע

80 יודישע פאמיליעס געבליבען אהן א דאך איבער'ן קאפ

ע ד ו ש ע ו ע ל, קרעז אפאשנא, (שעלעפאניש). משוך 11 טרייט איז דאס אויסגעברענען א שרעקליכע שרעה. דער קריעס וואינארעק האט אין זיין שטאל צוליב אונפארזיכטיגקייט אנצינדען א ברענענדיגען פייער, אין דערפון איז ענטשטאנען א שרעה וואס האט זיך בליץ-שנעל פערשפרייט איבער די ארומיגע בנינים.

אין שטעדטעל איז ענטשטאנען אנ'אונגעשריבליכע בהלה. עס איז גרעד געווען א טארג-טאג. און שונקעלע ליכטען האבען אויסגעניצט די בהלה און גערויבט יודיש האב און גוטס.

דער אומשטאנד, וואס דער טארג האט ארויסגעצוגען אויפ'ן מארק כמעט די גאנצע יודישע בעפעלקערונג פון שטעד-טעל, האט אויך געטראכט דערצו, אז כמעט דאס רוב יודען האבען נישט גע-וויזן ארויסצוראשטען פון די מרענע-דיגע הייזער ווייטער האב און גוטס.

עס זענען אלאמירט געווארען די פע-רלעשער פון די ארומיגע ישובים, אבער עס האט הייניג געהאלפען. מיט'ן רויך זענען אויך מעהרערע וואוין-הייזער, אין וועלכע עס האבען געלעבט אל מי רוב יודישע פאמיליעס. עס זענען אויך פערברענט געווארען מיל שייערס מיט תבואה אין לעבעדיגע אינוואנטאר.

א חוץ דעם זענען צווישען די גשרפים, וועלכע האבען זיך געווארפען אין די פלאמען, כדי עפעס ארויסצו'ראטען א גרויסע צאהל שווער פערוואונדעטע.

די שרעה האט געדויערט פון 11 פארמיטאג ביז 5 פארנאכט. אהן דאך איבערן קאפ זענען געבליבען ביז 80 יודישע פאמיליעס.

די פערצווייפלונגס-סצענעס אין אדושע-וועל זענען אין לשער. פאמעס מיט קליי-נע קינדער האלגערן זיך אויפ'ן פרשען חימעל און וועגען, אז די ווייטער וווי-נען מיט.

אין די ארומיגע שטעדטלעך הערט מען אן ארגאניזירט א געלד-זאמעל-אקציע לטובת די יודישע גשרפים פון אבגעברענטען שטעדטעל אדושעוועל. (נ)

זאל „פילהארמאניע"

20 נארושאוויטשע 20

טויזענדער יודען זענען אויעס פון דעם ערשטען יאסעלע ראזענבלאט-מאנצערט אהן בילעטען.

מאנטאג, דעם 9 יולי, 9 אויגד קומט פאר דער

צווייטער און לעצטער קאנצערט

פון'ם אונפערגלייכליכען זינגער און פענומענאלען „קעניג פון די צמער. חזנים"

יאסעלע ראזענבלאט

(פון ניו-יארק)

בעם קלאוויר: א. עלשטיין. פולשטענדיג נייער פראגראם!

אין פראגראם אויסשליפליך חזנ'ישע לידער און יודישע פאלקס-געזאנגען.

בילעטען שוין צו בעקומען בייי דער קאסע פון פילהארמאניע פון 10—2 און פון 4—7.

ס'ווערט שוין אנגענומען דאס אבאנאמענט אויפ'ן

„לאדזער טאגעבלאט"

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטער: אפטיען פון 6 ביז 7 אין אָוונד.
נישט אָנגעטלעטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

דרעסע: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. pocz. 16
טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

אנ'עניי', וואס עס איז כדאי

וועגען דעם זיך צו פערטראכטען

די גרעכטע סענסאציע פאר פוילען און נישט קיין סלענגשרע פאר אויסלאנד און הענטונג וואר געווען דער אנכעריוויאו פון מארשאל פולסודסקי.

אויסמערערונג די אונגעוואר־טאר פון מארשאל'ס ערקלערונגען וועגן דער אויפהרונג פון די פוילישע דעמאָקראטען און סוים, זענען פערזאמלט געווען אונ'ס דערמאנטען אונטער וויאי אייליגע פראגען, וועלכע האבען א בעדייטונג פאר דער פארלאמענטאר־שער ארדנונג און גאר דער וועלט.

דער פארלאמענטארישער בכלל אלס א מלכה פארם און נאך וועט נישט דער־נאנען צו אנ'ארדענטלעכער ענטוויקלונג. אפשר ווען ער דערצו קומט נישט דערגעהן. דערווייל צוגער און דער פאר־לאמענטאריזם די אונגעזונדע און בעסטע מליכה פארם, וואו דאס פאלק און אלע זיינע שאטירונגען קומט צום אויסדרוק און געמיינזאם ווערט געשאפען די נעשעהנגעבונג פאר'ן לאנד.

נישט אימעטום און דער פארלאמענ־טארזם דער שלעכער. אנדערש זעהט ער אויס אין די פעראיינטע שטאטען, וואו די דעצענטראליזאציע דעה האט דער פרעזי־דענט און די אויפהרונגס מאכט אין פעראנטווארטליך נישט פאר'ן קאנגרעס, נאר פאר'ן ראש פון דער רעפובליק און אנדערש איז דער פארלאמענטארזם און פראציריונג אנדער דעמשלאנד, לבשל וואו די אויפהרונגס מאכט איז אנ־מערגאנזירט אויסשליסליך די געזעצ־געבערישע אונטסמיטיגקייט.

אנ'אפהענגיג אבער פון די פערשידע־נע פארמען און רעכט פון די פארלאמענ־טען און פערשידענע לענדער, זענען אלע מודה, מיט'ן אויסנאהם פון די עסטרעם רעכטס און לינקס גרופירונגען אז דער פארלאמענטארזם דארף און מוז פערבלייבען. מ'קאן אין מ'דארף איהם פערבעסערן, רעפארמירען, אבער נישט אפשאפען.

פוילען, וו אלע אנדערע מאר דער מלחמה בעפרייטע לעזשר האט אונגע־פיהרט די זעלבע מלחמה פארם, וו און מערב אנדראפא מיט נאנץ קליינע שטיים דאס האט גורם געווען דער־צו, אז דער פארלאמענטאריזם און פוילען, נישט זיינערזייט קיין אויסדרוק פון די ספעצי־פישע פערהעלטנישען און לאנד, האט אין משך פון זיין עקזיסטענץ ארויסגע־מאכט פארדיינע פרוכטען. ער האט

מען מוז זיין פארזיכטיג

מיט'ן פאהרען קיין אויסטראליען

שניידער און סטאלארעס קענען זיך דא יא איינארדנען, זיי מוזען אבער קענען ענגליש

(א בריף פון פערט)

פערט געפינט זיך 10 מעג ווענט פאר מעלבורן און 13 מעג פון סידני, זי אין די היפמשטאט פון מערב אויסטראליען.

מערב אויסטראליען צעהלט 360.000 מענשען, דערפון געפינען זיך פערט און פערט 150 טויזענד, צווישען זיי אונגעפר 2 טויזענד יידען. דער קלימאט אין דא א זעלטענער, בעסער ווי אין נאנצען לאנד.

פון חנעמיגען טאג אין אפילו פאל־ליט זעהר שווער דא צו קרעגען ארבייט. פערט צעהלט ארבייט פון פויענד ארבייט־לעסאטן. גרונגער קאנען זיך אנגעהיי־נען שנאדערס און סטאלארעס, אבער א'יך אויך זיי קענען נאט ענגליש. אהן ענגליש אין בכמעט אונמעגליך צו קרי־גען ארבייט; דאס אין דער־פאר, הייל דער ארבייטס געבער מיט דא צאהלען דעם ארבייטער ליהן פארוס פון פון פעסיאנגלען פעראיין, ד. ה. אנ'עריך 4 ביז 6 פאנט א וואך, אין אויב עס מאלט זיך שוין יא אמאל א פלאץ צום ארבי־טען, נעמט מען נוכער אן אנ'ענגלענדער, ביי נישט מיט פערלורען צייט מיט'ן גרי־נגען אויף דער שבראן.

די אנגעשטעלטע שרה איז אזוי: דעם פאלכמאן אין נישט גאט און דעם נישט פאלכמאן איז אודאי שלעכט. נעמט זיך דא דער גרעסטער צום פערלען, דאס איז אבער זעהר א בייטערע פרעגע. ס'מוסט אויס „דארלצוגלאנבען" צעהנטליגער הע־זער, ארבייטען און שטאב נישט אנגע־קלאגט־פערהייט מער מען נישט. מ'לויפט אויפ'ן פערלער שיער נישט, ווי אויף א גנב, אבר דאס דא דער ענגלענדער זעהר לוט חיות און אין יעדען הויז און דא א תגר אין ער איז טאקע דער ערשטער, וואס גיט דעם פערלער צו „לוזען". ער נעמט באלד א פראפעסיע פון זיינע הי־לען...

יא, אבער אין פארהאי איז אויס־פראליען, וואס דאס א שטרענג פערבעק מיטל — דאס איז מיט קאלאניזירען זיך אויף ערד. די רעגירונג קומט אנטקעגען מיט הילף דעם, וואס וויל קויפען ערד אויף א קאלאניע, ד'מינ, אז דאס גלעך, וואס מ'האט פערוועגרעט ביי יידען אויף קאלאניזירען זיי אין א גאנצען רוהה לענ־דער, מ'זאל עס האבען פערוועגרעט אויף אויסטראליען. וואס עס געפרעגט שטע־נערע און בעסערע רעזולטאטען. דו־לאי־גע ראיף בעסטעלט ווערען דאנך די יא־דישע געזעלשאפטען, וואס זארגען פאר יידישע עמיגראציע. פערזאנען, וואס פערדינען און פוילען אויף ברליט טא־דען זיך נישט ריכטען פון ארט, שטרען נישט פאר־ען אדרעס אלגעמיין פלעטץ, ווייל אויגען פאלען זענען אזעלכע נישט קיין יסוד. רוב־מיג און בלוין, אז אין צוריק זענען מ־מאלט געווארען אנגעשאגט וועגען א הון פאר'ן 16. געשטרגלען צו אנטסטשען קאנגרעס, וועלכער וועט אפגעהאלטען ווערען אויפער אז יאהר. די „טויבע־תאלע" און „ציריך שטט שוועגטעל און בעטראלט אלס א זוצאמענס זאל פאר'ן קאנגרעס.

* * *

אורטייל פון ציון. פארטיי־געריכט איז אמעריקא

ניו יארק. (יטא) דאס געריכט, וואס איז געשאפען געווארען דורך ד"ר וויצמאן, בעת זיין לעצטען אויפנטהאלט אין אמעריקא מיט דער אויפטאבע דארצוגשטעלען די בעשולדיגונגען, וואס ווערען גאמאלט מצד דער ציונס־טישער אפאזיציע געגען דער אפריציע לער ציוניסטישער לויטאנג און אמעריקא האט די מעג ארויסגעבען זיין אור־טייל אין דער פארם פון א בריף צו ד"ר ד"ר וויצמאן.

אינ'ם בריף ווערט געזאגט: די דאר־שטעלונג פון די פארוואלטונג געגען דער אמעריקאנער ציוניסטישער אר־גאניזאציע האט בעזיזען, אז עס איז נים פארהאן קיין גרונד אפצוהאלטען דער אדמיניסטראציע ציטרל. עס זעגען נים פארגעשטעלט געווארען קיין שום זאל־לעכע בעזוויזען, דאס עס זאל ווער האבען געהאנדעלט למובת זיינע פערגע־לעכע פינאנציעלע נצען. עס זעגען אויך נישטא קיין בעזוויזען, האט דורך וועמען עס אין האנדלונג האט די פארשו־נעהאט א פינאנציעלען שאדען. אין אנדע־מעג פאלען זעגען בעזוויזען געווארען אנגעגעבען פון דער פיהרונג פון די פינאנציעלע ענינים. שטענדיג זענען אבער די סומען פערגיצט געווארען פאר די צוועקען, פאר וועלכע זיי זענען גע־וען בעשטימט. די פערזאנען, וואס זענען געגעבען געווארען שולדיג און די דאזיגע אנפיזקאלישע אלעמענטען דארפען אויך ווייטער נישט קיין בעאמטע אין דער פון פאמוטעם פון פאמוטעם פון דער אמע־ריקאנישער ציונטטישער אר־גאניזאציע. קיין בעאמטער אז אין מיטגליד פון פאמוטעם דארפען נישט בעקאמען קיין שום פינאנציעלע פערטרוגונגען פאר זיינערע בעמוהונגען למובת דער אר־גאניזאציע. קיין שום נעלד פערפלוכטונגען מארען נישט געמאכט ווערען אהן דעם חסכים פון פארטגוסטראטיווען קאמי־טעט. פאר פריוואטע צוועקען דארף מען נישט ארויסנארען קיין פארטי־גאלדער.

צום סוף ווערט אויסגעדריקט די האפ־נונג, אז די אויספארשונג וועט מיטווי־קען דערייא, אז זאלען אפגעשטעלט ווע־רען די דעמאקראטישע און עס זאל ארייג־טרעטען אנ'ערא פון אחדות און שלום.

אהויסט כריפקע,
און פערקיהלונג
פון האלז און מאנדלען

תבלען

Tabletki „EMS" Magistra Klawe

וועלכע א דאנק דעם ספעציעלען צוגע־ריכטען אופן (וירקונג) גיבען בעם צו־לעזען אין וואסער הייסען גאנץ עהנליכע צו סריפ נאטראל־מינעראל. צו בעקומען אין יעדער אפטעק און דראגעריע.

קיין ציוניסטישער קאנגרעס

וועט הייי יאהר נישט פארקומען

דער קאנגרעס וועט אפגעהאלטען ווערען ערשט איבעראיאהר אין דער „טויבען האלע" אין ציריך

פעלדונג פון ציונ. עקזעקוטיוו

דער וויעגער ארגאן פון די ציוניסטען ראדיקאלען, „די גטע וועלט", האט מיט א קורצער צעט צוריק געטראלט א ידיעה אז ענדיג מאנאט אויגוסט ת. י. וועט אין ציריך אפגעהאלטען ווערען אנ'אויסער־געוועהנלעכער ציוניסטישער קאנגרעס. אין דער שווייץ אלען זעך שוין אפילו געפונען פארשטערער פון דער ציונס־טישער עקזעקוטיוו אז מאלען די גוטע־גע הכנות פאר'ן קאנגרעס.

זיי עס ווערט מסתמא דער „יטא" מאר די קרוזען, וואס שטעהען נאהענט צו דער אלגעמיינער ציוניסטישער עק־זעקוטיוו. האט די דערמאנטע ידיעה וועגען אנ'אויסערגעוועהנלעכן קאנגרעס אין אויגוסט נישט קיין בעאמטע פון דער אמע־ריקאנישער ציוניסטישער ארגאניזאציע קיין בעאמטער אין קיין מיטגליד פון אמעריקע דארפען נישט בעקומען קיין שום פינאנציעלע פערטרוגונגען פאר זיינערע בעמוהונגען למובת דער ארגא־ניזאציע. קיין שום געלד פערפלוכטונגען מארען נישט געמאכט ווערען אהן דעם חסכים פון פארטגוסטראטיווען קאמי־טעט. פאר פריוואטע צוועקען דארף מען נישט ארויסנארען קיין פארטי־גאלדער.

צום סוף ווערט אויסגעדריקט די האפ־נונג, אז די אויספארשונג וועט מיטווי־קען דערייא, אז זאלען אפגעשטעלט ווע־רען די דעמאקראטישע און עס זאל ארייג־טרעטען אנ'ערא פון אחדות און שלום.

איינדרוקען און בעטראכטונגען

נאך דעם יודישען דאקטוירים־צוזאמענפאהר איז וואַרשא

(ספעציעל פאר „לאדזער טאגעבלאט")

פון ד"ר מ. פעלדמאן

דער ערשטער צוזאמענפאהר פון יו־דישע דאקטוירים!... זעהט ווען? דאנם זיך, זעהט יאהרהונדערטער, אפשר נאר יאהרטויזענדער. זעהט דאס יודישע פאלק האט פערלוירען זיין זעלבסטשטענדיג־קייט... א היסטאריש געשעהניש!... און דאך: וואס איז דער עכטע זיאזום, וואס איז די נעהליבענע שטימונג, וואס איז די אלע טויזענדמער ארומגעהענדע שמחה פון דער צוגעהעריגקייט צו אזון משפחה, צו אזון פאלק, וואס רעדט מיט אזון שפראך, וואס האט אזון ציל, אזון אז דשאל??...

כען זעהט מאן זאל אז אין די ברוסטע פארזאמלען קלונג גרופען, וועלכע שטו־עסען לעפהאלט, וועלכע פישען זיך, לאי־לען... דאס זענען אלע חברים פון דער סיסנאזיאל, אדער אינטערזיטעטס באנד וועלכע האבען זיך זעהר אפהר יאהרען נים געשעהען. אבער די אלגעמיינע שמחה האט געפעהלט...

קוהל אז ושמיה איז געווען אויפ'ן זאל בעת עס רעדט דער פארזיצענדער, א אלטער גרויער אסימילאטארישער עס־כו, וועלכער איז אין די לעצטע יאהרען מיד געווארען צו קעכפען אין די ריכטען פון דער אסימילאציע און האט זיך פראב־געלאזען מיט אזין טרעפ נידריגער „do ludu".

מיט געטשטע געפיהלען זעהט מען אין ברעדיזיגס געבען אלטע, אמאל פער ביסטע אסימילאטארען פון וואַרשא, קראקא — נישט יודען, פרייע זיהן פון אנזער פאלק.

פרעמד און שטערצטאפט האבען גע־ווירקט אויפ'ן „יודישען" דאקטוירים צו זאמענפאר די פוילישע־געלעזענע רעפערע־מען און עס האט זיך געראלט, צו דעם אסימילאטארישען לאגעראטער פון צוגע־מענפאהר האט צוגעשטעלט דער בע־דויטענטער נאמען אויף דער פערזאמ־לונג, דער בערומטער געלעהרטער פראפ. שטראוס פון בערלין, וועלכער דאס גע־רעדט פון קראנקהייטען בע „ראנטע מא־זאאישער קאנגעסטיאן"...

עס האט אויסגעזעהען, אז די „ידיש־רעדענדע איינטוויגלונגען תשען פער־שוואנדען געווארען אין דעם פול הנ־דערט־קעפיגען המון....

נאר אט קומען צום ווארט די נעסט פון די קרעסטען... ווי אלין האט זיך טס אמאל געגינדערט! לעבענדיגע יודישע ווערטער, מאמע לשון!

ווי תארמאנישע איז דאס יודישע ווארט מיט דעם יודישען אנגהאלט! נישט נאר גע־ציינען, אונגעפאר און אויפרילטונג, מ'רעדט נישט פון אנ'אפיקעס, נאר פון א סאבייקט, נישט ווענען שפעס א פאלק, וואס מ'דארף נעבען השפעה, נאר מ'רעדט ווענען אינזער פאלק, ווענען אנ־זער אונגלינע צרות, ווענען אתוערע אונ־גלינע קרענק...

די גאנצע אטמאספערע ווערט עפעס ווערימער די „פראווינציאל" קומען צום ווארט, הייבען אויף דעם קאפ, פיהלען זיך שוין נים מעהר אינזאמען. לאפען אז מער דעם גראנטען־גאנג פון גרינבוים'ס קרעפטיגער רעדע, וועלכע ווערמאהנט אז די זארג פאר דער געזונדהייט פון פאלק מוז געהען אנ'אונעם מיט דעם לאמף פאר בעסערע ווירטשאפטליכע בע־דינגונגען, פאר די רעכט אויף ארבייט, פאר דער פולקאמענער פאליטישער רעכט ליכער גלייכבערעכטיגונג....

עס איז געווען גלייך צו בעמערקען, אז ווארטפיהרער אויפ'ן צוזאמענפאהר זענען די ווילנער. זיינערע רעפערא־טען האבען געטראגן דעם שטעמפעל פון יאנג־לאנד פערבינדונגען, ציליבעזואמ־מער ארגאניזירטער ארבייט.

* * *

אויפ'ן באנקעט אין יודישען אקאדע־מישען הויז, אין זאל אויפ'ן גאמען פון אונגשטיין. איך דערמאהן זיך דאס „טס־ריגסטען הויז" פון יאהר 1923. אויף מילא נאס 42 מיט דעם סטרעטען־הויז פון יאהר 1928 אויף נאטיעסטניקאיו־סקא... דארטען, אויף מילא, אויף א שטו־ציגען, שלט יודישען פינסטערען הויף, אין בארטער, א לאנגער פאבריקס־ציכער מיט 8—5 פענסטער, 30 בעטען אין 8 שוואנדען געווארען אין דעם פול הנ־דערט־קעפיגען המון....

נאר אט קומען צום ווארט די נעסט פון די קרעסטען... ווי אלין האט זיך טס אמאל געגינדערט! לעבענדיגע יודישע ווערטער, מאמע לשון!

ווי תארמאנישע איז דאס יודישע ווארט מיט דעם יודישען אנגהאלט! נישט נאר גע־ציינען, אונגעפאר און אויפרילטונג, מ'רעדט נישט פון אנ'אפיקעס, נאר פון א סאבייקט, נישט ווענען שפעס א פאלק, וואס מ'דארף נעבען השפעה, נאר מ'רעדט ווענען אינזער פאלק, ווענען אנ־זער אונגלינע צרות, ווענען אתוערע אונ־גלינע קרענק...

די גאנצע אטמאספערע ווערט עפעס ווערימער די „פראווינציאל" קומען צום ווארט, הייבען אויף דעם קאפ, פיהלען זיך שוין נים מעהר אינזאמען. לאפען אז מער דעם גראנטען־גאנג פון גרינבוים'ס קרעפטיגער רעדע, וועלכע ווערמאהנט אז די זארג פאר דער געזונדהייט פון פאלק מוז געהען אנ'אונעם מיט דעם לאמף פאר בעסערע ווירטשאפטליכע בע־דינגונגען, פאר די רעכט אויף ארבייט, פאר דער פולקאמענער פאליטישער רעכט ליכער גלייכבערעכטיגונג....

עס איז געווען גלייך צו בעמערקען, אז די

צום 24. יאהרצייט פון ד"ר ט. הערצל

ווען דורות רעדען

(צו ד"ר הערצל'ס יאהרצייט)

פון ד"ר א. מאראלנים

אהערצל טונגען, ווי נשמה, ווי נשמה, ווי ישראל יאהר. אחון וזגט „אל מלא רחמים" — אין עס קלאנג אזוי פרעמד, אזוי אומעטלוך, כמעט דער שרעקהאפטיג-פרעמד. דערנאך דערעם פאלמע ווערטער. ווערטער פון מעגשן, וואס האבען הערצלן קומאל נוט געקענט אין קאנען זיך גאר נושם פאר-שטעלען דעם כחות פון דער אונצונגער פערזענ-ליקייט. אויסגעוועמען ווערטער, יודי-שע מליצה אין ענגלישער פערקלעידונג אז זי ווערקט — ווי זאל אויך עס זאגען — אזוי מאסקשנהאפט, פערשטעלט,אום אומדלוך.

אוך ווען נושם, וואס דאס אין — א גשוואלינדעס, אן'אונטשעלאנג, אדער אפשר אן'אונטמוטיגונג רשאפטיג, אבער עס נלייפט זיך נושם. דער אוך א „ראבאי" רעדען שנגלוש אויבער יודען אין יודענטום; דער אוך אן'אריינטאנ דערצעהלט אויף ענגלוש זוינע צוהערער וועגען „„רושדאאוהם", וועגען „זוינס", א. אז. וו., קומט עס מיר אויס כמעט וויי פעגעפערלאוויטשעס רוסישע אויבער-שעצונג פון דער נמרא. דעמפ זיך, אלע סוכיות, דער נאר-צער אלפאבל — נאר מער, עס אין אזוי אלאר, אינדערנעלוטשערט אין אמאר-נער, לעבעדיגער, קלארער שפראך, אזוי פערשטענדליך אין פשוט, מאן דאר, עס פעהלט דער טעם, עס פעהלט די מתיות עס אין נושטא קיין אטמאספערע.

אין אוך קאן זיך אויסמאלען, אז אזי-ער, וואס האט עס ערשטען מאל זיך בעדעמט מיט דער נמרא אין דער רוסי-שער, אדער דייטשער איבערזעצונג, קאן נאר נוט פערשטעהן, וואס האבען אט די צעהנדליגער דורות יודען געפונען אין דעם דאזיגען בוך, וואס האט זיי אזוי געצויגען צו אזהח, וואס פערלאפט זיי אזוי שטארק אין ד עמפלפאל וועגען יודי-שע פראגען, וועגען פולאנאפלישע פרא-פלעמען, אין די אלע אנטצוהצמענהענ-ענדע, פערפלאנטערטע אין אזוי אלטע פערצווייטונגע שטעגען.

אין ער פערשטעהט נוט, אז דאס אונ צייט אין תלמיד, וואס האט א ווערט, אין נוט דער אות, נוט דאס וואס, נאר [illegible] — [illegible] די נשקלעט פון די בלעטער, די געדרוי-עלטע שריפט, די האלב פערשטענדלי-לע שפראך, דאס נושט-דערזאגטע, די סביבה, די אטמאספערע.

עס אין אזא אטמאספערע האט מיר פליצלינג ארטגעריסען א יודישער דערזער, דעם אוהם א „מסיף", א בעל-דרשן, א מאדערנער מויר — וואס אזא די נקפה מינה? אין ווען א מויר — וואס אין? גלייבט מיר, עס בעטאט זיך בא יודען נאך דער מהיות פון די אמאלטיגע מגודים, נאר זונער מיטהארייגען געזאנג, מאך זונער חריפות אין פעטשושער כח-אוויטעס. וואס אין דען מה כל סוף לומדאמר? אין וואס אין אמת'ע שטארקע, פערלאנגערע פאבלוצוסמה? ווען דרעמט — יא, יא, נון, ניין, דען דען מיט פשטע ווערטער, אין דער פארם פון רעזאלטאטען, אט דאס אזא דאס ווילען מיר, אזוי אין אזוי דארף מען מען — דאס אין קיין שיעור נושט, דאס אין נושט קיין פונסט.

לומדראמר — אין אויך „ארום אין ארום", דארך דעם בוך, דארך דעם אמט-ערוכען, איטערוואנדערטען צוגאנג צו דער אדרעס. אין ישרען בוך מיט פארא אפשר אין שרה, וואס אין דער קערן אין דער עיקר; אבער שטאם אויס דעם פערגלייך דאבט אדרים דאס, וואס אמר אמנם, אין א פאר ווערטער, אין דער ווערן פערלוירט אלס זיין וועדר. סוי-דען עס אין דער פטקעלדיגער אפארזום, ר. ה. ווערער אמאל געשלאגען, קונסט-לעכע, קונסטלערישע פארם.

אין שטעלט זיך ארויף אויף דער מרי-בוגע אנ'אמת-יודישער רעדנער. ווי שטרייבט לעבען, דער יודישער רעד-נער, דער לעגנטער מאהנקאן פון אפער-גאנגענהייט, וואס אין שיין באלד אלע-נערע, פערגעסט אויבער מיט אמאל, וואו אויבער וענט, שפרינגט ארויבער אבער אלע צאנען פון דער מארערער שפראך-ווענען, פון די אנגענטעגע סלאמר-אדען, אין קומט ארום צו די אלטע מעלאדיעס, צו דעם פערפשפרדטען גיזון פון אמאל.

עס האבען נערערט „סיאנסטען" ווע-גען הערצל, אין דערנאך האט נערערט שטריטע לעבען וועגען שטשון הנצ'ל. וועגען דיגען שלעטים, וועגען דליקת, וואס אין געגלוכען צו אינגאנדא, אדער אינגאנדא צו דליקת, וועגען ארץ ישראל, וואס אין די זון, אדער פערקעהרס, צרעגעפליל מען מדרשים אין א הזכמארוש פולאנא-פרישער הקירה, אין אין אמעס אונג-שטיין אין א תנא, משיח, סאציאלזם הוגע — וואס נושט? דעטשע וועגע-שאפטליכע טערמינאלאגיע אין פסיקים, אין מאסרי חז"ל, ביאלאגיע אין הגדה — אלצדאנג אין אסערקוהרונגער, אזוי אלס ארינגמאלישער, פנגמאסמושער פערשטעלצונג.

נשעטען בעי דער זייט דער מאדערנער מענש, אין האט זיך געוואנדערט, וואס אין דאס? וואו אין די קלערעסט אין אנגעצירטעלקעס פון דעם הענטגען דענקען? פון וואנען אט די מרהדנגע מאיאאוק-מאלעריי?

אבער בעלד אין דער מארעטער מע-גענשטונגען געוואכען. בעלד האט זיין פערוואונדרונג אויפהערט. ער האט פערשטאנען. עס אמ נושט קיין רעדע. עס אין נושט קיין דרשה. עס אין א דיא לאנ. זעלבינג, אלצינג, הונדערט יודישע דורות רעדען זיך דא דארך פאר אונזערע אויגען, האלטען צווישען זיך א דיאלאג.

פון אונן עס ווילט צו דער צווייטער רעדען די מצבות. אויף אלע לשונות, אשר אלע אין אונן מתו. אומער פער-שורעטע זאלען אין פרעגען, אבער אלע מוט אין בונת.

אט רעדט מעדעלסאן, דער השכלה-יודי. אין פונסטער עמפערט אויהם. מוזט זיך ארינן אין דעם שטאם ר' עקיבא, אין דער רמב"ם העלפט אויהם אונטער, אין אין דעם צעגמר — די מצבה פון הערצל.

אין דעם צווייטן — א דיאלאג פון דורות. אין אלע מוט אונן פרעגע: וואס אין דער זון פון דער יודישער געשיכ-טע? וואס אנדער בונה?

יעדער דור מוט זיינע חלומות אין יע-דער מוט זיינע ערפאהרונגען — ארום דעם, וואס האט געוואלט פערענדיגען די גערשלטע פון יודישן פאלק, אדער אנ-הויבען זו אויפסטון.

„וואס האסטו געטענט, ווען די האסט געגומען אין דען האנד דעם בוך פון דעם יודענטום? וואס אין דען בונה בע-מען? אויסלוזען, אדער בעפרוגען, אין אויסלוזען, פון וואס? פעפרוגען — צו וואס? האסטו אנגו אין זון געוואט, ווען די האסט פערטראכט דעם „סיום"? האסטו געהערט דעם סאר פון יודי-שען פאלק? בוזטו געזען בלויז א פא-ליטיקער, א בלל-מרער, אנערגיזאטאר, אדער א נשמה דערלעבער? האסטו גע-וואוסט, וואס די האסט געוואלט, אין וואס די האסט געטון?"

אוך ווען נושם, וואס הערצל האט מיר ענטפערט. אוך האב זיין קול נושט גע-הערט. אבער די פראגען. די לוטרע-שאפטליכע, די פאטשושען, די אפטע-דולרינגע, די לוטרפלע, אט די קוט פון ווערטער אין פון זופען — זיי האבען מיר געגלונגען אין אויער, ווען שטריהו לעווין האט געדרעט.

ער האט עס אפשר אלען נושט גע-וואוסט. ער האט געטענט, אז דאס דרעט ער, דער ציגוסט, דער אנטאפטער דער מורה-יד, וואס האט פערטרויכט ד' אלטע ציגונסטושע אנדעאלאגיע ענטקע-גען דעם נוגעם „אטרראנישען פאלקס מוגוס".

אבער אוך האב עס געהערט אין דער גאנצער עולם מוט מיר. מיר האבען געפונהלט, אז דאס אין נוט דער „מסיף" וואס זאגט א דרשה, אדער דער ציגונ-מושער פהרער, וואס קומפט פאר זיין אודעטע, נאר דער עלא, דער פאפ-פער-מאטעלטער און פערטראגלעדיגער, מוט פלאנען אנבערגעלאדענער, פון דורות, וואס פהרען צו רעסוסיע האט בלויז וואס געשאפען דעם בוים, וועלכען עס האבען געפלאנצט מעגשען מוט פאנטאזיע.

* * *

א שווערע מלחמה וועלען מיר דאפען פיהרען מוט פרעמ'ל, וואס וועט זיך בע-דענקען מוט שטאנדס. נאר פעזונדערס מוט זיך אלען, דאס „גאלדענע קאלב".

* * *

בעטראלט דוך מוט: אוך מראג זיך נושט ארום מוט קיין פאנטאזיע. נאר רעאלע בשוועגערע קרעפטען — וואס כען קען אינטערזוכלען פאר זיינע אין בעטראלט. כלויז אין דער קאנבע-נציע לוגט פאנטאזיע.

* * *

בעת מיר וועלען זיין דארטען, וועלען אויף מיר אנפאלען די, וואס טרעגען ארום גאלדענעם קאלב, דערפאר וואס איך גוב זיי נושט די בערושע.

איך וועל זיי פערטרויבען פון דו גא-כען אין אין פאר'לאמענט וועל איך זיי צען. „דער דאונער מצב אין גוט געגשטען אין גלות. אנצט האבען מיר אויף זיך די פלוגען פון פרעמדען. מיר דארפען זיין א פאלק פון שרפ'ער, שטאנ-קטטלער, געלעדרטע, שרעלוכע סוח-רים, ארבעטער, וואס עמטוזלען זיך א. אז. וו.

* * *

יעדער מענש, וואס האט געשריען ווי אזוי דאס דעקעל דערהייפט זיך דורך דער פארץ פון טוי-שטעל אין האט גע-זאגט: דערמוט וועל איך בעשטעען טעג שען, חיות אין משאות אין וועל געבען אין פארם דער נאנגער וועלט — אזוי געזוען צו שפאס.

נון„ איך וועל זיי נושט וועזען דעם פרנגציס נאפא, נאר דעם נאנגען לאנא-מאטוו...

* * *

מוט א פשוט'ער אין בולטעה פאהן לצוזט זיך אחאב דער ערשטער מאטראז אויף דער יבשה. די דאזיגע פאהן פלעגט אויבער א זכרון אין נאציאנאלען מוזע-אום.

דו פערב פון דער פאהן שטעל אוך מיר אזוי פאר: א ווייסע פאהן מוט 7 נאלדענע שטערען. דאס ווייסע פעלד בע דייט:

אינער ניי אין דען לעבען. די שטע-דען זענען די אמפטס-שעלן. אינערען צוזאמען פון ארבעט פארהאן א גדלות-שטען לאנד!

* * *

נאט וואלט: שט כשוען אויפגעלעבט אנגער פאלק בין'ן הענטיגען טאג, אויב מיר וואלטען נישט נעדאט א ג-לען: נאר אפעס א מיסיע אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט.

* * *

מיר ריזט זיך: פאר מיר דאס אויפ-געהערט דאס לעבען. אין כ'האבען זיך אנגעהויבען די נעשעהענישען פון דער וועלט נעשיכטע.

* * *

בעת'ן שרייבען, בעווגדערט בעת אין האבען נשוהען מוט מען נמיס דו פוזיליכע א ערנסטע שטמטע אז דו אנגעהענדע שיפען אין דערנאך בעת'ן

זען א פאלק פון שרפ'ער, שטאנ-קטטלער, געלעדרטע, שרעלוכע סוח-רים, ארבעטער, וואס עמטוזלען זיך א. אז. וו.

* * *

יעדער מענש, וואס האט געשריען ווי אזוי דאס דעקעל דערהייפט זיך דורך דער פארץ פון טוי-שטעל אין האט גע-זאגט: דערמוט וועל איך בעשטעען טעג שען, חיות אין משאות אין וועל געבען אין פארם דער נאנגער וועלט — אזוי געזוען צו שפאס.

נון„ איך וועל זיי נושט וועזען דעם פרנגציס נאפא, נאר דעם נאנגען לאנא-מאטוו...

* * *

מוט א פשוט'ער אין בולטעה פאהן לצוזט זיך אחאב דער ערשטער מאטראז אויף דער יבשה. די דאזיגע פאהן פלעגט מוט אבער א זכרון אין נאציאנאלען מוזע-אום.

דו פערב פון דער פאהן שטעל אוך מיר אזוי פאר: א ווייסע פאהן מוט 7 נאלדענע שטערען. דאס ווייסע פעלד בע דייט:

אינער ניי אין דען לעבען. די שטע-דען זענען די אמפטס-שעלן. אינערען צוזאמען פון ארבעט פארהאן א גדלות-שטען לאנד!

* * *

נאט וואלט: שט כשוען אויפגעלעבט אנגער פאלק בין'ן הענטיגען טאג. אויב מיר וואלטען נישט נעדאט א ג-לען: נאר עפעס א מיסיע אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט.

* * *

מיר ריזט זיך: פאר מיר דאס אויפ-געהערט דאס לעבען. אין כ'האבען זיך אנגעהויבען די נעשעהענישען פון דער וועלט געשיכטע.

* * *

בעת'ן שרייבען, בעווגדערט בעת אין האבען נשוהען מוט מען נמיס דו פוזיליכע א ערנסטע שטמטע אז דו אנגעהענדע שיפען אין דערנאך בעת'ן

קומען אין לאנד ארען אין דעם יער-ליכען קבלת-פנים — זעגען מוגע אייגען פון דשוואדען מיט דערהערען אויף דעם חורבן פון מוזע פאלק!

אבער בעת אויך פוהר דאס פאלק, מאר איך נושט וויזען מוזע שרעהר. דער פוהרער מוז האבען א הערען בלוק.

* * *

די מעג איז מיך אויגינעם אל בעפע-לען א פוהר, איך זאל נישט אראב פון זיינען. אזוי האבען געשטאנען אין מוזע קאפ די אויפצוזערנדע נדאנקען.

קען נאנץ לעבען וועט נושט פלעגען אלץ דורכמאכהרען. אבער איך לאז אז-בער נאך זיך א גוטסטיגע ירושה פאר זיך מוז? פאר דער נאנצע מענשהייט. אנך גלויב, אז מוזע נאמען וועט אויבע דער-מאהנט ווערען צווישען די נרעסטע וואוהל מענשען פון דער מענשהייט. אדער אפשר איז אין דעם ערגעס פארהאן א גדלות-שטען לאנד אין דארט — וואוהין מיר שטרעבען!

יודיש: — פ.

אין הערצל-וואלד

(לכבוד כ' תמוז)

פון ז. סאטלער (ירושלים).

דערצעהלט סטה איזה מעמ שרפאה-רגגען:

אויהר השרש,חביבי? קומט אויהר אין ארץ ישראל אין ווילט זיך דא מוט אלץ נעגיי בעשטעען, זאלט אויהר קבעגען נושט פרעגען אין קומען נושט דעם ארץ, נאר נלויך נעהמען אין פאהרען אויבער'ן לאנד זוין אויסשטעם פערענלוד, ווען אלץ מוט אונגעגע אויגען. אין שטדירען אלץ מוט אונגעגעם שכל — נאר דאן וועט אויהר זיך בעקענען מוט'ן לאנד אין ווען מוט ווי-מען ווענען אלץ, וואס עס טוט זיך אין אין ארץ ישראל אין זאל אויך גאט איהמעטען צו פרעגען פון דו שטארט-יודען אין זון פאלגען. שטאר-מוזע יודען, דאדפט אויהר ווייסען, זע-גען מאטעריאליסטען בין צוגנהם, אין צוגלוב פערזעגלוכע אכזוריעס אין אינ-טערעסען ווענען זון פאלאזעל אויפהיר מון כל דבר אסור, פון רכילות אין שפאס אין דער שוין אבערעדט. דאס אין דאך דו הויפט-פערזוטלונג זוטרעך אין דער פרוער צוטט!

אקעגען וואס אויך זאג דאס אויך?

דו הונגע צוטגעגען אוז אנגעטע:

„דאס הונגע לאנד-פירעט פון יודישע נאציאנאל-פאנד האט אויסגעווערקט בע דער אנזעגבאהן-ירעטציע, אז דו, וואס בעשטילגען זיך אין דער שסדרעטע צום הערצל-וואלד אין בו-שכן, אין 5" המון, זאלען צוגלען בלויז דו העלפט פון דעם רעזולטאט-פרוון".

שוהאי האב אוך געשטיגנט, צו אין דאס לאנד-פירעט משעגע, אדער הסר דעה? אראנזשירען אנ'עקסקורסיע צו א הערצל-וואלד, הונסט דאך עקסטערדער זיך אויסלאגען פון דו עלכסגרסאבטען, אדער דיסקרעדיטירען דעם יודישען נאר ציאנאל-פאנד, אין דאס בערוהט דאך א חוצפה, וואס אין אפילו אין משיח-צט מען א צו נרויסע!

פערדריסט מיר דו טעשה אין אוך בעי שלום קומען 5" תמוזים וואכזאל אין ווהן טוט אונגעגע אויגען, ווער אפ זע-גען עס דו נאאמוזע, וואס קומען זיך אזוי בעשלעפט אויסגע-צען

אין כך היה, כ" תמוז פרוה כום אוך צום וואכזאל אין — אוך שטיין נאך מעהר ווי פון דער צנגעסע.

הגרעטער יודען, מעגער אין פרויען, דערזייפט יגגע, שטיסען זיך אין דוי-סען זיך צרום דעם צוג, וואס נעהט אפ פון ירושלים קען תל-אביב, שפארען זיך אין שטופען זיך אין דו וואגעגעס ארינן, כאשר ככן — זון פאהרען אין דער עקסקורסיע צום הערצל-וואלד אין בו-שכן.

אוי, ווי דער עולם אין נארוש, אוי וו דער עולם לאזט זיך פוהרען אין כאר ארינן — טראגט איך זיך — היתכן, אז דאס וועט צבגעהן שטול, שא? אין עס מעגליך, אז דו מאסע וועט שוועגען, ווען קומענדיג אין דעם „וואלד" ארינן, ווען זו זיך אויבערצוגען, ווי אזוי מען האט זון נשאראט אין אויהר אומזוסט געלד אין צוט אויסגעבראכט?

אוך מוז זעהן דו ווערט מעגע — בע שלום אוך — וואס עס וועט זיך צבמען, ווען דער עולם וועט כגמען אין דעם פעד שפראצעגעם וואלד ארינן...

אוך בון שוין בע דער קאסע, קויף א בוכעס, אין אים דער קאסער, א יוד, זאל נושט חלשר זוין, אז אוך בון אויך אזוי מפש, ווי דו אלע אין דער מאסע עקס-כראנטען, זוג אוך, אז אוך פאהר אויף בון „נחל-שורק", אבער נושט אלס שסכ-קרעאנט, נאר צוגלוב געשעפט, אין בע-מאדל פערשטעהט זיך דעם פוגען פרון פאר'ן בוגעט... א בעלן בון איך צו לאזען פון זיך אנגלאגען פאר א פאר צעהנער-ליג פיאסטער....

אוך וועל עס מאכען קורץ:

איך בון אויבערשט געוואגען קומען דוג אין בו-שכן אויטרעפערדיג דערט א נאציע הובשען אין פמעגס וועלר, וואס אין יהודה א שלמעהנהייט, ווי א רוב-ינער אאזיס.

אויהר הערט? אין דעם קחלען שא-מען פון דו גערוכטע אין גאנץ הוכע בוימער פון הערצל-וואלד אין פון-שכן האבען מוד צוזאר נוט פערשראכט דעם נאנצען מאד אין — א בוין צו זאגען: דער טפש בון אוך געשוען.

ערשטענס צוגלוב דעם, וואס אוך געגלויבט דו רכילות-טרוגבער אין שבאם פוגעלען, אז דו הערצל-וואלד זעגען אין פון כאר, אז דו מאסע וועט אבגע-מאהנט ווערען צווישען דו נרעסטע וואוהל מעטער פון דער מעגשהייט. אדער אפשר איז אין דעם גראנט פארהאן א גדלות-שכעון?

* * *

עס איז קומען נושט אנגעפאלען צו זוכען דאס אויסהערווערטלעכע לאנד אויפ'ן ארט, וואו עס נעפונט זיך. אבער עס גע-פונט זיך דאך צוזאמען פון אמט.

אט איז עס צוזאמען אנו. איך טראכט נישט אויס קען שום זאך. חשר עס חיל קען זיך אויבערצוגען, אז אוך זאג אמת.

יעדער אנדער נעמט-מוט מוט זיך אז אין זיך דאס שטיקעל ערד פון אויסער-וויהלטען לאנד. אוגער — אין לאפ; אוגער אין דו האנד, אדרעטער — דא וואו עס איז אנהם פינסטער. אויס-דערוועהלטע לאנד אין דארט — וואוהין מיר שטרעבען!

פ.

ד"ר הערצל'ס אפאריזמען

ציין, מוט גלוטלע מיטשלען קען מען זיך גארנישט אויפהייפט בעגעגען. אויב מען וויל בעווגען פאלקס-מאסען. ווערקען קען מען נאר מוט זוטגע מוט-לען.

* * *

... אבער אוך דארף דער גאנ צום סוף זאגען וועגען דער פאהן, אין ווי אזוי איך וויל זי פונגערעוויקלען פאר זוינע אויגען. אבער דאס וועסט מיך פרעגען מוט שפאס:

א פאהן — וואס אין דאס? א שטע-קען מוט א שטאנג? — נון, מיין תער, א פאהן אין מעהר ווי דאס. מוט דער פאהן קען מען פהרען דאס פאלק וואס-דין מען וויל, אויך אין געבענשטען לאנד....

* * *

ווינסטו פון וואס עס אין געשאפען געוואגען די דייטשע מלוכה? פון חל-מות, לוטער, פאנטאזיעס אין שווערע-גאלדענע קעטער — אין דאס אין א קרעטער צוט. מיסטיק האט בלויז וועל-שאפטליכע דעם בוים, וועלכען עס האבען געפלאנצט מעגשען מוט פאנטאזיע.

* * *

א שווערע מלחמה וועלען מיר דאפען פיהרען מוט פרעמ'ל, וואס וועט זיך בע-דענקען מוט שטאנדס. נאר פעזונדערס מוט זיך אלען, דאס „גאלדענע קאלב".

* * *

בעטראלט דוך מוט: אוך מראג זיך נושט ארום מוט קיין פאנטאזיע. נאר רעאלע בשוועגערע קרעפטען — וואס כען קען אינטערזוכלען פאר זיינע אין בעטראלט. כלויז אין דער קאנבע-נציע לוגט פאנטאזיע.

* * *

בעת מיר וועלען זיין דארטען, וועלען אויף מיר אנפאלען די, וואס טרעגען ארום גאלדענעם קאלב, דערפאר וואס איך גוב זיי נושט די בערושע.

איך וויל זיי פערטרויבען פון דו גא-כען אין אין פאר'לאמענט וועל איך זיי צען. „דער דאונער מצב אין גוט געגשטען אין גלות. אנצט האבען מיר אויף זיך די פלוגען פון פרעמדען. מיר דארפען זיין א פאלק פון שרפ'ער, שטאנ-קטטלער, געלעדרטע, שרעלוכע סוח-רים, ארבעטער, וואס עמטוזלען זיך א. אז. וו.

* * *

יעדער מענש, וואס האט געשריען ווי אזוי דאס דעקעל דערהייפט זיך דורך דער פארץ פון טוי-שטעל אין האט גע-זאגט: דערמוט וועל איך בעשטעען טעג שען, חיות אין משאות אין וועל געבען אין פארם דער נאנגער וועלט — אזוי געזוען צו שפאס.

נון„ איך וועל זיי נושט וועזען דעם פרנגציס נאפא, נאר דעם נאנגען לאנא-מאטוו...

* * *

מוט א פשוט'ער אין בולטעה פאהן לצוזט זיך אחאב דער ערשטער מאטראז אויף דער יבשה. די דאזיגע פאהן פלעגט אבער א זכרון אין נאציאנאלען מוזע-אום.

דו פערב פון דער פאהן שטעל אוך מיר אזוי פאר: א ווייסע פאהן מוט 7 נאלדענע שטערען. דאס ווייסע פעלד בע דייט:

אינער ניי אין דען לעבען. די שטע-דען זענען די אמפטס-שעלן. אינערען צוזאמען פון ארבעט פארהאן א גדלות-שטען לאנד!

* * *

נאט וואלט: שט כשוען אויפגעלעבט אנגער פאלק בין'ן הענטיגען טאג. אויב מיר וואלטען נישט נעדאט א ג-לען: נאר עפעס א מיסיע אין דער געשיכטע פון דער מענשהייט.

* * *

מיר ריזט זיך: פאר מיר דאס אויפ-געהערט דאס לעבען. אין כ'האבען זיך אנגעהויבען די נעשעהענישען פון דער וועלט געשיכטע.

* * *

בעת'ן שרייבען, בעווגדערט בעת אין האבען נשוהען מוט מען נמיס דו פוזיליכע א ערנסטע שטמטע אז דו אנגעהענדע שיפען אין דערנאך בעת'ן

קומען אין לאנד ארען אין דעם יער-ליכען קבלת-פנים — זעגען מוגע אייגען פון דשוואדען מיט דערהערען אויף דעם חורבן פון מוזע פאלק!

אבער בעת אויך פוהר דאס פאלק, מאר איך נושט ווייזען מוזע שרעהר. דער פוהרער מוז האבען א הערען בלוק.

* * *

די מעג איז מיך אויגינעם אל בעפע-לען א פוהר, איך זאל נישט אראב פון זיינען. אזוי האבען געשטאנען אין מוזע קאפ די אויפצוזערנדע נדאנקען.

קען נאנץ לעבען וועט נושט פלעגען אלץ דורכמאכהרען. אבער איך לאז אז-בער נאך זיך א גוטסטיגע ירושה פאר זיך מוז? פאר דער נאנצע מענשהייט. אנך גלויב, אז מוזע נאמען וועט אויבע דער-מאהנט ווערען צווישען די נרעסטע וואוהל מעטער פון דער מעגשהייט. אדער אפשר איז אין דעם ערגעס פארהאן א גדלות-שטען לאנד אין דארט — וואוהין מיר שטרעבען!

יודיש: — פ.

וואס איז געוואָרען מיט דער „ווילנער טרופּע"?

ספּעציעל פאַר „לאדזער טאגעבלאט" — פון זלמן זילבערצווייג.

זעהר פיל פון מעאמער־פּובליקום אין די שטעדט פון פּוילען, וועלכע סאָרן מיר אויסגעקומען צו בעזוכען איצט: לאדז, וואַרשא, און ווילנע, פאַרוואַרפען מיר טום דער קריטיק: „וואס איז געוואָרען מיט דער „ווילנער טרופּע" אין אמעריקע?

אמת, אז דער מעאמער־עולם פרעגט זיך אין זעהר שטאַרק נאָך בכלל וועגען כעב פון ירושלים מעאמער אין אמעריקא, אין בעזיגערס וועגען דן שלישפּלער, וואס זענען אנגעצאָגען מיט עטליכע יאָהר צריק אויסגעפאָהרען פון פּוילען אין שנעל כתעלה געוואָרען אין אמעריקא. מען אנטערעסירט זיך אויך שטאַרק צו וויסען, צו איז כאַלי פּוקאַן ווערקלעך אזוי גרויס אין בעלובט אין אמעריקא, און צו עס איז אמת, אז אזהר מאַן יעקב קאַלוך, אין זיין שותף דער האלב לאַרזער און האלב ווילנער יאָזעף רעטשינסקי זענען מאַקע אזוי רוהיג געוואָרען פון ירושלים מעאמער. מען אין אויך נזכערנג צו וויסען, ווער אין דאס אזעלכעס אמת דער טאַקס געבעל, וואס שפּילט נוחן גריסע ראָל אין דער ירושלים מעאמער־וועלט פון אמעריקע; אין וועלכער יחיד וויל דאס נישט קלאָר זיין אין דער מקום מער מעסטאַציע, אויף דער גרויסער מאַ דום שוואַרץ געהט אויף צו די נאָיים, אויער ער פלעגט בעים בירגעם ירושלים פאַלל, אין פאַרוואס האָט ער געוואָלט אויסגעקעגען, אין פאַרוואס אין ער נישט געבליבען. עס אין דאָך מיט רזין דרוין, אין א יד האָט ליב צו וויסען, וואס עס מיט זיך אין אן פערמאַלט מעבעל.

אלזאָ, אויך האָב ברוך השם א מעסעל מיט קשיות צו פאַרשטעלען, אין, אז דער אויבערשטער וועט נאָר שאַפען דאס לעבען, וועל איך די קשיות פאַרמעלען אין ארטיקלען וועגען ירושלים מעאמער אין אמעריקע.

אמער א זעהר גרויסען אונטערשיד וועגען מען אויס צו דער פראַגע, וואס איז געוואָרען מיט די „ווילנער" אין אמעריקע. זיי זענען דאָך א שטיק צייט געווען דאס שוואַנדעל פון ירושלים מעאמער אין פּוילען, אין זיי זענען געבליבען זעהר אונגעבעטען אין מען וואַרטערט אויף זיי: וואס אין דאס בייזע וואַרטערט זיך: לאָזט מען? זענען „די געפעהרליכע יאָהרען" באמת אזאַ מיראַקעל?

די „גדרעגונג אונ׳ם לעבען" אין א מיסן פון יריאה. מען ווערט עלטער, אבער עלטער מעגט נישט תמיד קעלטער להיפך, פרוכטן אין די פערצונער יאָהרען הערען פיל מיט פרעמדענישס. זיי הייבען זיך אן צו דערמאָנען אין די יאָהרען אין ווערען ווערער ראַמאַנטיש. מען חלומט ווענען לובע אין פערפיהרערישע אומגעמערעס. זיי הייבען אן פערלאַנגען מעהר אויסערזעטעס. ווען נאַסטעמס אכר פון זיי. זיי פרעגען זיך אין ווילן ווידער געפעלען, פיגעט ווי אין די „פירט־יאָהרען". אבער דער לעבענס־זיינער לאָזט זיך נישט צוריקהיטן. מען קאָן נישט כאַלען פון ווענטער זומער, אפילו ווען מען שאַרט אויף דעם שנעי.

די „לעבענס־גדרעגונג" אין פאַר־באַרען מיט א דעוואַלאַציע אין קערפּער. די דעוואַלאַציע אין נישט נאָר א קערפּער לוגלע, נאָר אויך מעהר א גוטסגלע. אין אויך די יסודים זענען נישט נאָר פון־שע, נאָר אויך מיט אין דער נשמה ליגט א פּוזעל פון קאַמפּליקאַציעס, וואס פיהרען אין א בייזאַלאַציע אין דער נשמה אין אין דער נשמה ליגט א בייזאַלאַציע אין דער דערלאַכטער פון „גאַר אַנדערש", אין אין דער „גאַנצער פון שאַנצער", אין אין דער „אויבערשטער" — אין אין דער „אויבערשטער" — אין אין דער „אויבערשטער" —

מען פלעגט אין פוילען כאפען פרויען אין די גאסן

שלמה מיימונס חתונה צו עלה יאחר און זיין בכור צו פערצעהן יאהר. — פרינץ ראַדזיוויל מיט זיין סוויטע פון 10 מוזיקענט מאן. זיינע ארגיעס פון שכרות און אויסגעלאסענקייט. — רופט צו זיך דעם פעלדשער און לאזט איהם אנ'אדער. — כאפט פרויען אין די גאסען און וואלגערט זיך א בעזויפענער אין א יודישער אכסניא. — בילדער פון יודישען לעבען באלד צוויי הונדערט יאהר צוריק, גענומען פון שלמה מיימונס מעמואַרען. וואס זענען איצט ערשינען אויף יודיש איז דער איבערזעצונג

פון א. י. גאלדשמיט

דער פירשט ראדזיוויל.

דער פירשט ראדזיוויל און משוקע העסמאן א.ו פוילען אין וואשווארץ און ליטא אין בכלל אונטער פון די גרעסטע מאכטמען. ער האט בעזיטען הית ירושים אין דאס א דאנק דעם פער־מגגט אומעקהערלינג קאלאסאלע נחלאות. אויך האט ער נדהאט נוישט נאר פון לעלעם הארץ אין סהאם אויף אויך נוישט געלעם פון שלם. אבער מחמת דער פרינצעסלעכער דערציהונג און וועגן בילדונג איז ער געווען אונגער פון די אייגעלאסענסטע פרשטע. וואס האבען ווען עס אין געלעבט אויף דער וועלט. אין בעזונדערער נסיה האט ער זיך אובער גגעבען צו די שטרלוכ־סטע בעגעדן פון גראבען חומר, און בבבע גאר נוישט געזעגט אין דעם אלגעמיין אבער אנגעגעבען הומעלשרוינגדנסטע אכזריות".

ער האט געהאט א מהג דורכצו־פאהרן די גאסען פון שטעדט עבהוש עם זיין גאנצען הויף־פערשנאגל, מיט זיין קאבעליע אין סאלדאטען. דעמאלט האט כמעט זיך נוישט געשטערט ווען אין'ן נאס, אויף ער האט נוישט געזאגט ריזוקרען מיט'ן לעבען. אפילו אין די הויזער אין מען געווען נוישט זיכער. בע־אדערס זענען דאס געווען קאטאסטרופע אין גרוים בבכה די פרויען; אפילו די סאוס'מע אין שטעינגסטע פייערטע, וואס ער מוס געטראפען אין וועג, האט ער מוס געוואלד ארויפגענומען צו זיך אין קאס רעטע...

אונטמאל האט ער געשוקט רופען צו זיך אפבבהר'יגען יודישען פעלדשער. ער פעלדשער האט געמוזט מאכען א מען ראדע נעמים מאכען א וואכערע סאזן פירורגישע אפעראציע, האט ער מיטגע־נאמען מיט זיך זיינע אינסטרומענטען און אין געזומען צו זיין פריע. דער פעלדשער האט אהם געפרעגט:

— האבט מוטשבראכט דיינע אינ־סטרומענטען?

— יא. אלערדינגס יא־לוגנסטער פרישע, — האט נעענטפערט דער פעלדשער.

— גוט, — האט געזאגט דער פרישע, — גיב מיר דיין לאנצעט, אך וויל דיר ארעשר לאזען.

דער ארומער פעלדשער האט זיך נעמומען טרונמערנעען. דער פרישע האט געגעבען דעם לאנצעט, אבער אזוי ווי ער האט נישט געוואוסט ווו צו בעגי־נען זיך מיט אהם, און דערצו האט נאך זיין הויזער געזיטמערט פון שיבערות, האט ער אהם, נאמיליך, געוואוגדעט אויף א שרעקליכען אופן. אבער זיינע הויפ־טען האבען אהם נאכגעגעבען מיט חניפה און גערוהמט זיין גרוים געשטעל־קייט און גרוגרגיע.

אונטמאל אין ער געקומען אין סאש־ציאל, אין חיות ער אין געווען, ווי גע־וועהנליך, שיכור אין האט גוט געזאגט וואו ער אין דא, האט ער זיך געשטעלט לעבען אלמאר דורכפיהרען אונטע פון די נאטרליכע בערגרפענען. דער עולם מתפללים האט אויסגעשידערט פון שרעק. אויף מארגען אונטערפרוה, בעת ער אין נאר געווען נוכטער, זענען געקומען די נלחים אהם אויס מוסר'ן פאר זיין געטמיגר גבלה.

— נו, גוט, — האט דערויף גע־זאגט דער פרישע, — מר'ן האט זעהן צו פערריכטען!

אין תיכף האט ער אבגעגעבען א בעפעהל די יודען פון שטעדט צו זאמען אויף זייערע התאות שאפען פאפציא פאר וועסטעע לוסט אויף צו בעזעבען און דעם דערקראנקונגס קאשטיגאל. אזוי האבען די אונגלוקלעכע יודען געמוזט בעזעבען א קרבן אויף מכפר צו זיין די זונד פון א רעגלעטגלייכונגען קאטוליכען קרוכט, וואס האט פערשולדעט א קרוכטלעכע בודד.

אנ'אנדערש מאל אין אהם אונגע־פאלען דערציפערען זיך איבער'ן וואל וואס ארום שטעדט. דער וואל מיט אבער נעהמען צו שטאל אין זיין קאפש מיט זעקס פערד אין דער ברייט האט נוישט געזעגט דערלבעהן, האבען זיינע הויזע־רען אויף זיין בעפעל מיט גרוים מיה אין לעבען געפאהר געטאוט דערלבעבען זיין כארעטע אויף די העגט, בון ער אין אויף אזא אופן ארומגעפאהרען דעם וואל ארום דער גאנצער שטעדט.

אונטמאל אין ער מיט זיין גאנצען הויף־שטאב געקומען צו פאהרען אין דער יודישער שטעדט־שהל אין האט דערטען אהן א שים סיבה אנגעמאכט די שרעקליכסטע פערוועהסונג: צעבראכ־לען די פענסטער אין די איינגאנג, צע־שלעגטערט אלע פלים, געוואורפען ווי ארון־קודש די ספר־תורה'ס אויף דער ערד א. אי. וו. נאטערלעכער פרעמער יוד, וואס אין דאן דערבין געווען, האט זיך דערוועגט אויפצוהויבען פון דער ערד אינע פון די ספר־תורה'ס, האט אהם דער דערקליכטגער פרשע אי־אין צום דער קורצער צייט צו בעקעמפען אלע מערקווירדיגקייטען פון דער דער־קליכטגער פרשע אין דער וועלט. דער דער אמשל פון דער אין אויסכעשפרייט א אלע דינגס פון שטעדטישע־אמעריקאנישע קולטור, שטרעבונג נאכגעגען, גערוישלאזע באיעס, איסרערוועהלטע פרעפעסטען, לעבעסשען און רונגערס, וויינלסטע בעטען, בעקוועמסטע וואגעס מיטטומ־רישען, דו הינטסטע זאלען אין ליין־שטופער, וואו עס זענען פאריהאן בוכער און זשורנע־לען פון דער נאצער וועלט.

אין בון געקומען צו פאהרען אין נאר־רא, פרי אנטמרצוהצרכען אויהר שטיל־קייט, אין חאב זיך בעזעצט אין נאר־חאמערן, פרי צו לעבען אין דעם שטוב־נער פון די אמפרעסען, — אין איך בון נשקומען אלען, אהן אויפרעזעצער און פרעמד, — פרי הנאה צו האבען פון דער אונזאקמקייט אין דער שטילשווי־גשיש פון אט דער איינציגער שטאדט, וואו עס זענען נישט טיטוג קיין טעגשען. מיט מיר אין נעווען אלטע בערעזיוונגע, א טעגש, מיט וועכען אויך קען שווענגען. אונטער מיין פענסטער אין געווען אנ'אנדערע — א פארק, דער פארק מיט אויעס אין די הערשען־בערג, צו די טעמפלען — פון דאנען האבען זיך געטראגען דו קלאנגען פון בריוסטישע גלאקען מיט עס אין טאקע אמת געווען, אז דער ווינט אין די לבנה קעגען אונטער דעם אנדערען, ווייל פון דו בערג האט אין אט דער מאי־אבנט געגלאנען א קאלטער, אין עשים א מין אויסגעפיסטשטער ווינטר. אין נאכ'ן דונער פון איך נוישט ארום פון האמעל. אין זאל זענען גע־שטילשווייגענרגע אמעריקאנער, דאמען האבען גשטרענקען קאפע, מעגער האבען גערויכערט. אין בער בעים טאבעל פאנק האבען שנעלגעדער גערדענקען ווונ־קי אין געלאכט ווי לויט'ן בעפעהל. אין דער שטילקייט פון לוגען־זאל אין פיסט געווען. א חוץ אונז זענען אין לוגען זאל נוישטען נאר צוויי: אינד חאב בעשלאס־סען, אז ער איז א שווער, אין זי איז — א פראצעזיוין. איך האב געפרעגט דו „קראכנאיא נאטו", — אין איך האב געזעהן, אז דער שווער האט געגאנגען „אזזווערסיא".

— איהר רעדט רוסיש? — האב איך געפרעגט.

— יא א בוסעל — האט ער געענטפערט.

פערד.

אין דו ערשטע צעהן מינוטען האבען מיר זיך דערוואוסט, אז מיר זענען בוי־דע שרוועבער, — ער האט מיר אויפער־גשטעלט זיין וויזיט־קארטעלע, ב. ה. (פרי הירשבין?!), — ער איז געווען א יודישער שרייבער פון אמעריקא, א יודיש־אמעריקאנישער. כמעט דרייסיג יאהר שוין ווו ער חאט פערלאזען רוס־לאנד, אין אהם איז שווער געפאלען צו רעדען רוסיש, זיין פרוי, איך א יודישע, אבער שוין געווען אנ'אמעריקאנער נעבוי־רענע און דו רוסישע שפראכען אין יעצט „ווינד, וואס קען דו לבנה".

א דו דרוי מעג מיינע אין בארא ווע־לען אין מיין זכרון אויבג פערבינדען זיין מיט אט דו צוויי פרעמדע מענ־שען, מיט'ן מאן אין מיט דער פרוי ה. מעגשען, וואס זענען מיר מיטער מיט זיי־ער שטערץ אין מיט זייער צארטקייט. דאס איז נישט וויכטיג, וואס זיי זענען „בבלה" אין זיין אינד"). אנגעלאכט צו מיין מרגזמור אין פארשטארט ק. פון זיין רעגיעראנג געטוועש. ט'האט אהם אריינגעשראגען אין הויז אין מ'האט אויבר ארויפגעוואדען אין זיינע פלע־דער אין אין זיינע שטוב מיט שפא־רען אויף מיין שווער'ס שטוב אין נוישט אובערגעצויגען בעט. אויך, ווי גע־ווערנליך, האב געמוזט עטפליפען פון שטוב. מיינע אמאזאנען אבער ד. ה. מיין שווער אין מיין פרוי, האבען זיך פערלאזען אויף זייער העלרענטיס און זייער פערבליבען אלען אין הויז. דו נעסט האבען א נאנצע נאכט גע־רעכט, אין אין דער שלאפנער שטוב וואו זיי דורכליכט אין געלעגען, האט מען גערעדט תאלץ, געקאכט אין גערעכנט, מ'האט שוין געוואוכט, אז ווען זיין פורשטיגע דורכליכט שלאפט אין שיכור'ן צושטאנד, אז קען שוין רעי־נוש בכח אודם אויפצוועקען, בודען דער שאפר של משיח אין מאג פון לעצ מען משפט א בעי דער וועלט.

אויף מארגען פרוה האט מען אהם אויפגעוועקט פון זיין שלאף. ער האט זיך ארומגעקוקט ארום אין האט נוט גע־וואוכט, צו זאל ער גליבען זיינע אוי־גען: ער לוגט אין אנ'אנדערען שטוב נוישט אויסגעטען אין אנ'אנדערען בעט וואס האט געבוישט מיט וואנען. זיינע קאמערדגערס, פאנשען אין מרינע הענען געווארט אויף זיינע בעפעהלען. ער האט געפרעגט וו אזוי ער אין געקו־מען אהער, אין מ'האט אהם דערצעהלט אז זיין דרכליכט אין געלעגען וואויל־געלעגען אינטערעסאנטען אלוסטרעזיג קען מ. נאר האט זיך דא אבגעשטעלט אויף אברוה, אין אינטער דער צייט אין זיין נאנצע כוומע אויפגעוואכען אין אין איצט נעווען שוין אנגעכוכען קען מ.

די נכועה לען מ. אין אויף דעם מאל אבגעלייגט געווארען, אין דער פרישע האט בעפוילען צערוקצוקהרען די נאנצע מחומע. זי האט זיך אנגע־מעהרט צורוק לען נעכוויזש אין דער גע־וועהנליכער ארדנונג אין מיט די גע־וועהנליכע פיזשרלכטיגען. דעם פרישע אין אויפגעלעגט געווארען צו מאלן אין מען נעבעלעגען געווארען אין אין אין אויפגעשטעלט צו א פרלי. אין דעם פרישע'ס בעגלייטער האבען דאס דערהערט הא־בען זיי אנגעפ בעשטמען אין פון מען דו פון פרלי אין געטיכען אין אויפ־מען אין אין אין

חוזק

הומאָר און סאַטירע
— פון דער וואָך —

צוזאַמענגעשטעלט
— דורך —
אב—נעק.

יאַקעוו פּאַוויש
וועגן פּילסודסקי'ס ערקלערונגען.

יאַקעוו פּאַוויש האָט שוין לאַנג נישט געהאַט אַזאַ סעזאָן, ווי די חשבונען וואָך. בשבת איז יאַקעוו פּאַוויש אַ יאַקל קאַפּויר, אַ קרומער האָקען, אַז'אויפנאַם איז געווען חשבונען וואָך, פּילסודסקי'ס אָרקלערונגען. אַזוי ווי ער האָט זיך געקענט מיט דעם אינהאַלט פון פּילסודסקי'ס אינטערוויאו מיט די פּרעסע-לייט, האָט ער גענומען טאַנצן פון שמחה, אויף דער פראַגע פון אַ צטשונגס-מאַנש: וואָס איז מיט איהם די שמחה? האָט יאַקעוו פּאַוויש געענטפערט:

אַ, האָט דער פעטער יאַקעל זיך אַרײַנגעזאָגט. צאָן דאָן אַז'אתנוג, ווי וואויל דאָס איז געזאָגט? יאָך האָב שוין לאַנג געזאָגט, דאָס איינעגע, נו האָט אַן פון מיר חוזק געמאַכט, צאָן געזאָגט, אַז יאָך בין אַ בטלן, אַז איך בין געכאַפּט אויף דער מעשה. איצט זעט איר, אַז איך בין טאַקיש דער אמת'ער מיליכוף. די חברה דעמאָקראַטיקעס זאָגען בײַ מיר קיינמאָל נישט געזאָגן קיין איש-פיש, וואָס טוט אַן אַן מיר, האָב יאָך איבער געזאָגט, סאַרע קאַזאַצקע גמילת חסד, אַז אַן זיצט אין טעם, צ'טיק דאָס דאָן פאַר עולם הבא? וואָס איז דאָס בלאָזעניש, וואָס צ'בלאָזן פון זיך אַלס מען מיך, יאַקעוו פּאַוויש'ן, אַז דאָקנעזעצט אין טעם, און מ'האַלט מיר אָפּגעטאָקט די גראַצער, האָלט יאָך אויך נעמען די טובה!...

יאָך האָב שוין לאַנג געזוכט, זאָגט יאַקעוו פּאַוויש, אַז'אַקאַזיאָ אַרײַנצוצימען אַלען די דאָזיגע הדרת-פנים'ניקעס, איצט האָב איך אַ נקמה. לאַנג לעבען זאָל ער דער האָטער יאָסעל, ער איז פתקע ווי יאָך, אַ מענש מיט אַ'אַמען חארן, איך זין אויך אַזוי: „וואָס אויף דער ליינג-איז אויף דער צינג". וואָס יאָך האָב צו זאָגען-זאָג יאָך, און זאָלען זיי וויסען, דער זיי זאָגען, און מיט וואָס זיי שפּעקען...

יאַקעוו פּאַוויש לאָזט וויסען דזורכ'ן „חוזק", אַז אַלס צייכען פון דאַנקבאַר-קייט, לאָזט ער הבטיחען שבת משכן דעם פעטער יאָסעל אַ „מי שבירך"...

חאַניע פּויגעל.

רעצענזיע
צו יאָסעלע ראָזענבלאַטס סאַנצערט איז לאָדז

יו גראַף מאַלי.

זינגט ר' יאָסעל „ציר ישראל"
שטאַרק בעטימטערט מיר זין זמר.
אבער פאַלקס-לידעלעך זינגען
וויל איך הערען איזא כרעמער...
זינגט איהר „אמר ר' אלעזר"
מיט רוהיק אויף איך די שבינה
אבער זינגען אימאַליעניש
וויל איך הערען באַטיטיני...
זעהט איהר, אייער זינגען שפּאַניש
וועט איך זיכער שאַפען עהרע
זאָלט איהר מאַקי עס בעהאַלטען
נאָר פאַר פּריסאַ-דע-ריוועראַ...
שווער אין לאָדז בײַ אונז צו רײַסען...
אויפ'ן אַמעריקאַנער פערדל...
אוז בכלל די „פאַרטען אַריעס"
גראַמט זיך נישט מיט אייער בערדל...
וויל איהר אַז די לאָדזער יודען
זאָלען זיין טיט אייד צופרידען,
וואַרפט אַוועק דעם דיזען-דאָזען
בלייבען זאָלט איהר נאָר אַ חזן...

„יקומנא פּורקאַנא"

צו זינגען מיט דער בעגלייט פון דער בעקאַנטער אריע:
„אַ דאָנא אַ בעגלי" פון דער אָפּערע „ריגאָלעטאָ".

פאַרגעטראָגען פון יאָסעלע ראָזענבלאַט
אין אויסגעבעסערט סם. פאַרץ „חוזק" פון האַניג פּויגעל

יקומנא פּורקאַנא,
מינאַ דע שמאַיאַנא,
כיגאַנאַ וועכיסדאַנאַנא,
אַ ציטאַ דע מיליאַנא.

לע גראַנדע דיע שעמאַיאַנא,
אונטאַראַנאַ מעאַליאַנא,
בעריאַנאַ גומאַנא,
מאַרעדאַ מאַרקוועמאַדע.

כיגאַנאַ וועקאַיטאַנאַ
אַ קאַלע זקמאַנאַ,
וועאַידאַנאַ מאַדאַלאַנאַ,
מינאַ דע נאַבאַלאַ.

יעסטאַרקאַנאַ וועיעסטאַזאַנאַנאַ
קאַל אַקאַ רעקאַקאַ,
אַ לעסטאַקוס אַמעריקאַניזאַס,
וועגאַמאַרעס אַמאַנוס.

בעמ. פון האַניג פּויגעל: חזנים, וואָס וועלען דערלאַנגען די דאָזיגע „איטאַל. יעניש" אַריע, מוזען זיך בעזאָרגען מיט די גאָטען פון „ריגאָלעטאָ". פאַר'ערגסטען פאַל, קענען זיי אויך יוצא זיין מיט די גאַמען פון דער אַריע „אנקת מסלדך".

צוליב די פינטעלעך

דער „חוזק" האָט איבערגעלאָזט אַ דאַטשע-פּריוואַט פון אַ ריצ'ניטשקע צו איהר פון, צוליב דער שלעכטער פונקטאַציע, האָט דאָס בריוואַל געקומען נאָר פונ'אַנדערן פונט. דאָס בריוואַל מיט דער ריכטיקער פונקטאַציע האָט נקראַ'לם זען אַזוי:

מיין טייערער מאַן חיים יענקעל!

איך קען דיר שרײַבען, אַז איך בין נאָר אַ חערגעקומען, האָב איך שוין צו-גענומען עטליכע פונט פלעש. אין דער יאַטקע און די געוועלבער איז בילינ. איך האָב מיר שוין אײַנגעזאָרגט, ס'קדחת דאַרף איך די פויערים, אַז איך קריג אַלץ אָן זיי. דער הירש האָט מיר אַרײַנ-געשטעלט אַ ברייט בעט און איך שלאָף דערין זאָהר בעקוועם. מיט די שכנים איבערהויפּט בין איך זעהר צופרידען, ס'איז זעהר הימלעך. שרײַב מיר, ווי דו פערברענגסט די צייט, מיט'ן משרת טוט מיר באַנג, וואָס איך האָב זי נישט מיט אַ הערגענומען.

קום אַרויס אויף שבת, איך דאַרף דיך צו האָבען, אויף כפרות דאַרפסטו די שטאָב, אַז דו קענסט האָבען פריישע לופט, גלויב מיר, ס'איז דאָ צו האָט, זאָלסטו מיר געזונד זיין.

דיין געטרייער פרוי
שפּרינצאַ גיטעל.

מיין טייערער מאַן חיים יענקעל!

איך קען דיר שרײַבען, אַז איך בין נאָר אַ חערגעקומען, האָב איך שוין צו-גענומען עטליכע פונט פלעש. אין דער יאַטקע און די געוועלבער איז בילינ. איך האָב מיר שוין אײַנגעזאָרגט, ס'קדחת דאַרף איך די פויערים, אַז איך קריג אַלץ אָן זיי. דער הירש האָט מיר אַרײַנ-געשטעלט אַ ברייט בעט און איך שלאָף דערין זאָהר בעקוועם. מיט די שכנים איבערהויפּט בין איך זעהר צופרידען, ס'איז זעהר הימלעך. שרײַב מיר, ווי דו פערברענגסט די צייט מיט'ן משרת, טוט מיר זעהר באַנג, וואָס איך האָב זי נישט מיטגענומען.

קום אַרויס אויף שבת, איך דאַרף דיך צו האָבען אויף כפרות, דאַרפסטו די שטאָב, אַז דו קענסט האָבען פריש לופט. ס'איז ברוך השם דאָ, אַז וואָס זאָלסטו מיר געזונד זיין.

דיין געטרייער פרוי
שפּרינצאַ גיטעל.

אויפרוף פון פרויען-שוץ-פעראַיין
צו פּילסודסקי'ס ערקלערונג.

צו אַלע אָרגאַנישע מענשען און צו וויבער!

בעקענענדיג זיך מיט דעם אינהאַלט פון מאַרשאַל פּילסודסקי'ס ענטדעקונגען פאַר דער פּרעסע, בעטען מיר אויפרעם אַזוי צו שיקען די אדרעסען און אויך די פּעטאָגראַפיעס פון אַלע געוועזענע און איצטיגע דעפּוטאַטען און סענאַ-טאָרען.

גלייכצייטיג, ווענען מיר אַלע וויב-לעך און מעדלען, וואָס האָבען „דירעק-טע", אָדער „אינדירעקטע" בעציהונגען מיט דעפּוטאַטען, אָדער סענאַטאָרען, זיי אַלען גלעך מיט זיי איבערמעסען, וועלכע רום אין געגענוואַל זענען מיר נישט פערגאַנטאָרטליך פאַר די קענסעקווענ-צען...

מיט כבוד
פרויען-שוץ-פעראַיין אין לאָדז.

זייער ביידענס שרעק.

פאַמער: (טרעפט אַרויס פון מאַגאַזין מיט אַ בוך) וואָס מאַכסטו האַלטשעלע. דו קלעבסט אַ בוך, סיעט דאָך זיין אַ פלעש אין דער משפחה!

בחור: איהר האָט אַמעזאַ. ס'וועט נעשטיטער ווערען אַ פלעש אויף מיין באַק (פון דער פאַרב פון די ליפּען).

ק—ר

לשון הרע
וועגן די בעקער-פער-איינינגן.

געשריבען פון האַניג פּויגעל.

— האַסטו געהערט, די בעקער-פעראַיין קען שטרײַבען בטרע צו שלום.

— איך האַלט, אַז די בעסערס האָבען זיך מיט דער מלחמה'לע אויך נישט דאָס מאַגען פערדאָרבען...

— פאַרוואָס האָסטו אויף דער נאָז קאַבאַרעניע אַזוי גיל גערעט וועגען שלום?

— ס'איז אַ מיטן, אַז ס'האַלט פאַר אַ גרויסע מלחמה.

— ווי וויסט אין נעטץ לאַנאַ דאָבען די בעקער'ס אײַנגעהאַנגען דאָס בולד פון אויפאַסאַם וועצאַ?

— לייעדער'ס נישט דאָס שלל. פון די בעקער'ס דאָבען זיי נישט געהאַט צו'ר שרעקען אויפצוהאַנגען?...

אויף דער דאַטשע.

קרעמערון: פאַרוואָס שיפּען זיי אַזוי וועניג קעפּס, און איהר'ס שלאָפט תשלם אין אַזוי קיפּען?

ליעמניטשע: מען שלאָפט כאָן קוסט אַפּסעך צו פאַרען.

ק—ר

זי טוט איהם אפשאַצען.

מאַן: פאַרוואָס רופסטו מיך אַזוי אָפט: „מיין מעשער מאַן"?

ווייב: ווי דען זאָל איך דיך רופען? פערלאָרן נאָר, מיפּול איך האָב פאַר דיך געצאָהלט!

ק—נער

איז קאַליע-נאַרטען.

ער: וואָס טיטען זי פעסטע פאַנגע כאַ שטעק אין חד סקל אַרען?

זי: מיין מאַטע זאָגט, אַז דער בע-שטער קומט פון הימעל — נו, זיך איך איהם!

ק—ר

צווישען קינסטער.

ערשטער: דו האָסט דאָך געזאָגט אַז דו גיסט זיך אַב דער פאַנכט, אַז דו וועסט מיזט נאָר אַ האַז'ן געשטאַרבען.

צווייטער: מאַטע. צוליב דער פאַסט: מען כלות, פערשטעהסטו מיך — איז אַ געלעגען שטאָן געמאַלט בילד.

ק—נער

נחת פון קינדער.

— וואָס מאַכט עפּעס דען מעלעכעלע אַז איז נאָר אַ שטאָן משרעל.

— זי איז די טעג בשלום אויפגעשטאַנען.

— פון וועלכער סלאַם?

— זי איז בשלום אַרומגעגאַנגען מיט די קומעס.

ק—ר

די בעליידיגטע.

רוזמער: (צו אַ פרוילין) פאַרוואָס קלאַגסטו איהר אַן דעם בוך?

פרוילין (וואָס לייענט אַ צייטונג): ער האָט מיך אָפּגעטליך מיאַס בעלע-ריכט.

רוזמער: מיט וואָס האָט ער אַזוי בעלעדיגט?

פרוילין: איז דער געזעלשאַפט פון מענשען, האָט ער מיך אָנגערופען — דעם מאַס!...

לעצטע נייעס פון דער וועלט

ווישניאַווע-גורא

ווישניאַווע גורא.

לעולם וועלם קען וועגען ווישניאַווע גורא נעדאַרפט אַנשרײַבען אַ בוך, נישט אַזוי פיל, נאָר שפּעליכע בולטער. אויך גלייך אַז דער מחבר פון דעם בוך „ווישניאַווע גורא" וואָלט זיך פּעקאַסען די לויטערע רישע פּרעסע פון דער לאַרזער קהלת, נאָר אַזוי ווי אויך בײַ אַ קאַפּעל מאַסען אין פרעמיעס, פּפּרט אין קהלה-פּרע-סיעס, וועל אויך אַנדערע לאַנד ווישניאַווע גורא פערטורגען אויף די שפּאַלטען פון „לאַרזער מאַגעזלאַט":

ליידער דעם ווישניאַווע גורא דער הנסמאַר-קער, אין ווישניאַווע גורא נאָר מער יאָנג. אַזאַסען כוח דער שטוטגאַרט פון דער לאַרזער אַנדרעסעריע, האָבען זיך אויך שטמוקעלט די ווישניאַווע גורא-בלאַ-מעס, אַזוי ווי מ'האָט אין לאָדז געגעבען פּרעס-שפּיגלען מיט ווישניאַווע, אַזוי האָט מען אויך אין „ווישניאַווע גורא" געגעבען פּרעס הנוגלער, פּרעקעס, ווער מ'האָט געהאַט דעם קאַם אויף דער רעל-מער זיין אַן אַ פּאַר גולדען און דער קעשענע — דער האָט „געלאַפּט" אַ פּאַר אַזעלכע „אַרײַשראַל-שרד", אַוועקגע-שטעלט אַ „סיפּה" מיט פיר ווענטלער (ווולע פלע'ן) און אַן גשאַרן אַ חזן: האָט נעבן מען „זינגען" פרעזען. מ'האָט אַזוי ווי „מאַנצען" אַן „שפּרינגען", ווי אַזהר וואָלט מאַנצען אַ משאַרלטאַן, אַדער אַ „מאַזורקע", אַזהר וואָרעלט זיך מיט דער בריטשקע, וואָס איז אַנגעפּאַסט מיט פּאַסאַזשען, וועלכע לויפען, שלאָר בעטען און אַנדערע אַלץ אַן זיי. דער הירש מיט אַרטיג-קעדחת. דאַרף איך די פויערים, אַז איך קריג אַלעס אָן זיי. דער הירש האָט מיר אַרײַנגעשטעלט אַ ברייט בעט און איך שלאָף דערין זאָהר בעקוועם. מיט די שכנים איבערהויפּט בין איך זעהר צופרידען, ס'איז זעהר הימלעך. שרײַב מיר, ווי דו פערברענגסט די צייט מיט'ן משרת, טוט מיר זעהר באַנג, וואָס איך האָב זי נישט מיטגענומען.

קום אַרויס אויף שבת, איך דאַרף דיך צו האָבען, אויף כפרות דאַרפסטו די שטאָב, אַז דו קענסט האָבען פריש לופט, גלויב מיר, ס'איז דאָ צו וואָס, זאָלסטו מיר געזונד זיין.

דיין געטרייער פרוי
שפּרינצאַ גיטעל.

ווישניאַווע-גורער לעטניקעס

ווי אַזוי זיי „מאַרען" פרייטאָג פאַרנאַכט פון דער גאַזן-סטאַציע קען ווישניאַווע-גורע.

לאדזער כראניק.

סכסוך מיט די סטרוזשעס העט ערלעדיגען א רעגירונגס-קאמיסאר

(ב) דער ארבעטס מינסטער האט אליץ פארשלאג פון ארבעטס אינספעקטאר ה' וויטשקווסקי געשאפען א ספעציעלע קאמיסיע, וואס זאל פעסטשטעלן פון די לויגען פון די סטרוזשעס. די רעזולטאטן פון דער קאמיסיע זאלן זיין פארגעלעגט פאר בודעץ פארדים: די סטרוזשעס אין הייז ווערטער.

ביגאנטאמאנעל אין די פארכעז

דער מאגיסטראט האט בעשלאסען צו קויפען עטלעכע גומאמאבילען פאר א סכום פון 10 מיליאנען זל. און זיי אויפצושטעלען און פארק פאגיאמאוסקי, ברי די בעזוכער זאלען מעגליך הערען קאנצערט.

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

הייגע דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואלפשיצקי, נאפיורקאווסקא 27; דזיניעלסקי, פיעטרקאער 127; איליגיצקא, וואלטאנסקא 27; לעווענבער, פלאץ וואלנאשטשי 2; הארטמאן, פלינארסקא 1 און קאתארזא אלעקסאנדראווסקא 50.

שטורמישע עסמיסיע אויף זאוואדזקא גאס

הויז-ווירט ווארפט ארויס אנ'ארים שניידער'ל אויפ'ז גאס

דער אויפגערעגטער המון שטעלט צוריק אריין די זאכען נאכ'ז סאמארנים'ס אוועסגעה'ן

(ג) אויף זאוואדזקא 14 איז געשען פארגעמאל אויסגעגיתרט געווארען א שטורמישע עקסמיסיע אנטער א יידישן שניידער ארבעטער.

מיט אנדערטהאלבען יאהר צוריק האט דער שניידער חיים וואכסמאנסקי געדינען בייום ווערט פון דערמאנטען הויז, ה' הערש סאכרוי א קלוגן צימער, וואס איז פריהער געווען א שטאל. פאר דער ראזוניער בארץ האט ה' וואכסמאנסקי געגעבען דעם ווערט 700 זל. און א נאל דעגעם זונטער מיט א קוים, אלזא אלץ, וואס ער האט נאר געהאט און זיין פרעמען. דערביי איז אפגעשטעלט געווארען, צו פאר דעם געהאט זאל דער לאנד מעגען אפוואלגען, נישט צוגעלעגט דאס קיין דירה געלד, 5 חדשים.

וואכסמאנסקי און אנגעזעהענע געבליבען ארבעטסלאז און אז געליבען שלדאס קיין דעם ווערט פאר 4 חדשים דירה געלד.. דאן האט ה' סאכרוי אנגעשלאגען דעם לאנדאמער אויף צ'עקסקוסיע. מחמירשרנג די אנקלאגע דערפון, וואס דער לאנדאמער איז אויחם שולדיג פאר 2 שוואר דירה געלד.

וואכסמאנסקי און נראך געווען פרעגט און האט גנשט געפרעגט שטעלען זיך אין גערוסט צום פראצעס. דאגעגען איז זיין פרוי געגאנגען אין גערוסט ארין ראשט געווארפט מיטלס דאס דירה געלד. אין גערוסט האט מען אבער די פרוי גישט צוגעלאזט, אחר מעגת איז גנשט אנשרעגנט געווארען. דער ווערט האט דעם הויב גישט געווארפט צוגעטען אז עס אזו געפאלען א „וואכטשנער" פסק דין: צ'עקסקוסיע.

דער פארגעטאר האט אויף דעם אור מוזל אפעלירט אין פריווי גערוסט און אר האט אויך דא פערשפוסט.

זונגערת מערדאחט צו פערלערען דעם דער אומער'ן סאם, האט וואכסמאנסקי געשטרעבט צו פערגלטלען זיך מיט'ן בעל הבית. דער לעצטער האט אבער אפילו גנשט געווארפט תקרען וועגען א דין תורה.

געלטען פארטיאנ אזו געטיטען דער קאמארגוק אין מען האט געגומען ארים-ווארפען דעם ארטאנ'ס בעסאל מעבעלען. דו פרי ווארל שונסקא אז געלעגען פרעק אין כעט, תאבען צוזאמען אויף'ן הויף ארים.

מענשען זעגען זיך צוזאמענגעלאפען און האבען געשטרעמט געגען דעם ווערט אין זיין פאמיליע. אונע א פרוי פון המון האט זיך געווארפען אויף דער ווערטין און אויחר דערלאנגט מיט א פלאש אויפ'ן קאפ. דו ווערטין האט געחלשט, אבער זי איז ניך געקומען צו זיך און צוגעגאנגען שטאב ארין.

ווען דער קאמארנוק האט שוין געראפט דאס זייניגע געטון, האט דער ווערט געהיסען פערהאפטען דו טער און דאס אונ עינע פענסטער. א גוי האט מצקע שוטער געשאריבען דערויף אפשר א שעה צייט. אבער ווי כאלד דאס שטיקעל פארבייט איז געווען פערטיג, האט דער צווייטער המון, וועלכער איז אין הויף ארים, געווידמעט דעם אנדענקען פון ד"ר ט. הערצל.—

הערצל און „בני-ציון".

שבת 7 פארנאכט ארדענט איז א הערצל-פערזאמלונג די ארגאניזאציע „החלוץ-המרכזי" אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע מיט דער בעטהליגונג פון די ח"ח ח. פרגליות און פ. טעמפלהאף.

צוליב'ן געדענק-טאג גאט'ן פון פון גרויסען יודישען מיתדער בנימין זאב ד"ר טעאדאר הערצל ד"ל, וועט פאלט אויס קומענדיגען זונטאג, כ' תמוז חג'ן מארגען שבת בעת'ן דאזענען און זונטאג פריה אבגעריכט ווערען אין אלע גרעסערע שוהלען חזכרות צום אנדענקען פון פערשטארבענעם.

מארגען שבת ווערט פארקומען א מיטער-ליכע חזכרה אין דער ציוניסטישער שוהל „אהל-יעקב". אזעלכע חזכרות וועלען אויך פארקומען אין דער ווילקער-שוהל, אין וואלינער שוהל, אין „באר-מריב", אויף ב.-זערושעווסקא-גאס, אין „סיני" אויף גלובנה 62 א. א.

זונטאג, 11 פארמיטאג וועט אינגעגארדענט ווערען א מיטערליכע חזכרה אין דער סינאגאג אויף קאשטשיווסקא-אלעע.

פרויער-פערזאמלונגען.

זונטאג, כ' תמוז, 5 נ. מ. קומט פאר אין לאקאל פון דער ציון. ארגאניזאציע (צענטראליאנא 4) מיט דער בעטהליגונג פון דעם. ד"ר א. ראזענבלאט א מיטער-ליכע פערזאמלונג, געווידמעט דעם אנדענקען פון ד"ר ט. הערצל.—

ד"ר טעאדאר הערצל'ס יאהרצייט

שבת און זונטאג, כ' תמוז הזכרות איז די שוהלען

זונטאג, כ' תמוז קומט פאר א הערצל פערזאמלונג אין לאקאל פון „בני-ציון" (רזשנאווסקא 7) מיט דער בעטהליגונג פון ח' י. טווערבאגאווסקא.

אויף דער פראווינץ.

פון א גאנצער רייה שטעדט אין דער אומגעגענד פון לודז זענען דערהאלטען געווארען ידיעות וועגען הערצל-אונענדען וואס ווערען דארט איינגעארדענט צוליב כ' תמוז. אויך אויף די ארטיגע זומער-וואוינגען ווערען איינגעארדענט הערצל-אקאדעמיע.

כ' תמוז-אמציע לטובת דעם „קרן-קימת".

צוליב כ' תמוז ארדענט אין דער קרן-קימת די טראדיציאנעלע זאמלונג לטובת דעם פאנד, וואס איז בעשטימט אויף צו בעווענלדערן ארץ-ישראל („יעזר-תארץ"). די בעוועלדערונג-ארבייט אין א"י האט, ווי בעקאנט, א גרויסע בעדייטונג פאר דעם לאנד, מיטהעלפענדיג געזונד צו מאכען דעם קלימאט. די הערצל-וועלדער, וועלכע זענען ראשפריוט אין מיעל ערטער אין ארץ-ישראל, שאפען אזוי-ארום א לעבעדיגען מגנ-מענט דעם פערשאארבענעם פיהרער.

* * *

צוליב'ן יאהר-צייט פון ד"ר הערצל וועט זונטאג, דאס ציוניסטישע ביוראו-אויסער אין די צינים פון קרן-קימת-נישט זען טעטיג.

וואס זאגט פראס. קאסמאוסקי וועגען צוגרייטונגען רפואות אויף זאפאס.

צום סכסוך צווישען די פארמאצעווטען און דער פערוואלטונג פון דער קראנקען-קאסע אין לארז.

אין צוזאמענהאנג מיט דו פארשריפטען פון דער לארשער קראנקען קאסע וועגען צוגרייטונגען רפואות אויף זאפאס אין פערנעסערטע קוואנטומס, צולוי וואס עס איז עטשטאנען א קאנפליקט אין דערפארט צו א שטרייק פון דו פארמאצעווטען און אלע אפטייקען פון דער לארשער קראנקען קאסע, האט דו תיפס פערזוכלאסט פון פראס. פארמאצעווטען פערזאגן אין וואר שא זיך גע-ווענדעט צום פראפעסאר פארמאציע אין רזשעטאוו פון דער פארמאציע אפטיילונג אין וואר שאווער אנגעזוכט אין מיטגלוד פון דער קאמיסיע, וואס פר-אנט אויס דו פארטא קאפעא פאר אלע אפטייקען פון דער פילישער מלוכה, פראס. קאסמאוסקי מיט דער בוטע, אז ער זאל פרוסזאגען אזו מיטגליד אין דער פרעגע.

דערויף האט דער אויבערדירעקטאר פערזאגט אז פראס. רזשעטאו פארמאציע אפטיילונג № 277/28 וואר שא, 3/VII 1928.

אין פילישען פארמאצעווטען פעראין אין וואר שא.

אלס תשובה אויף דעם ברוף פון 2. יולי ה. י. 320 № מיט אוך אויסדרוקע מיט פערוואורענג אויבער דעם, וואס אזא פראגע, וואס אין פערהרט געווארען אין אנדער ברוף, זאל קאנען ארויס ריפען וועלכע עס איז סלקות אין מיט-ניגגס פערשווענדונגען צווישען פאב-לעט. ישרער צוגעגעבשטעלטער אין אנגעשריבענער רעצעפט פון דו דאזאמר, וועלכער געהט נישט ארין דער פארמא קאפעא, מוז ווערען פרוש אויסגעשריבען פאר ישרען קראנקען אונדר-וויזעל אין דער פארמאצעווטס טראגט דו פערזאנטווארטליכקייט פאר דער רוב-טיקייט פון דו אויסגעשריבענע רפו-אות. דו פארמאלארען פון דו רעצעפ-טען פון דער לארשער קראנקען קאסע וועלכע זענען טער פארגעשטעלט געווא-רען, טארען אין קיין פאל נישט אויסגע-פערטיגט ווערען אין א פערערעסטרעטען קוואנטום אין אויף זאפאס.

רזשעטאו פראפ. כר. קאסמאוסקי.

—=0=—

„Rewja Filmowa"

oto pismo dla najszerszych warstw społeczeństwa—pismo nie robiące z dziedziny sztuki: tajemniczej i hermetycznej diedziny, pełnej czarodziejskich chizmagiczn. praktyk i obrząeków. Zainteresuj się filmu i dziś jeszcze zażądaj prospektu i warunków, dołączając znaczek na odpowiedź Administracja „Rewji Filmowej" Kraków XI 3285

אויספלוגען פון „קולטור-ליגע"

די לאדזער פאלקס-אויניווערזיטעט בא דער „קולטור-ליגע" פלעגט אנצוגעבען אין די נאחענטסטע חדשים 3 אויס-פלוגען: קינד טושיגע, מיט די ארשיגע קאנאליזאציע-אינריכטונגען און קינד חארשע. אינצעלהייטען וועגען די אויס-פלוגען ווערען זיין אין די שפעטערדי-גע מעלדונגען און בעקאנטמאכונגען.

פון „ארט".

(—) צו דער פלענום-זיצונג פון צענט-ראלען-ראט פון „ארט-פערבאנד" אין בערלין פארהרט פון לודז דער ראט-מיטגליד ד"ר ש. אייגער.

דער מיטוואך'דיגער שטורם-ווינד

האט אנגעטון גרויסע היזיקות

איז דער גאנצער לאדזער חאיעחאודזטווא

(§) וו עס וועגט זיך ארויס האט דו לאדזער חאיעחאודזטווא געליטען בע-דייטענדע היזקות פון'ם מיטוואך'דיגען שטורם ווינד, וואס האט געה שעוועט איז נאנץ-פיליגן. בעזונדערס געליטען האבען קאלוש און לעגטשיץ. דער שטורם האט ארויסגערוסען דו מעלע-נדרי'ס פלוגעס, צעלוב וואס דו סאמ-נ-קאנץ און אויף א צייט אנגעגרענטען געווארען. אויף א מול פארשטעט פון קאלוש איז די בעלעלמאנג קאלוש געווא-רען צולוב'ן שטורם.

בעי נרעדס געלוטען האט דו נמונע מעקאו. דער ווינד האט ארויסגעריסען פיל דעלער און אויסגערוקען מיט'ן וואר-צעל אלטע בוימער. אויף אזון ארט האט דער ווינד ארויסגעריסען א דאך און איהם אוועקגעשראגען אויף 150 מעטער

צו מאנען, גדערס-און שטיף-הערקעל-לעדען פיהרט דאס בראנץ-יאזוף ביטער-וואסער די פערארדנונגס-ארגאנען די רע-נעלמעסיגע פעטיגקייט צוריק און רעגולירט די נעהרונג אזוי, אז די שטאטען זאלען ארגנדרינגען אין בלוט מעדיצינישע נקספערטען קאנסטאטירען, אז דאס Franciszka Józefa וואסער איז זעהר נוצליך פאר מענשען דאס א שוואכער בעזעגונג. 3200

אכטונג ה"ה פריזיערס!

צוליב די קאנקורענץ ווערען די פרייזען מיט'ן הייגיגען טאג בעדייטענד פערקלענערט:

סעלניש בלומען-וואסערו	נור	3.20	א קילא
ווענשעטאל	פון	1.40	„
ארע-זייף צום רעזירען	„	6.—	„
בריליאנטין	„	3.40	„
פראנצויזישער לאכיר	„	45	גרושען א דאזען

איך בעדרף אויך א ריכטיגן אויסוואל פון ראזיר-מעסערס, פלאטין און שטאהל-וואבען אלעס צו פאבריקס-פריזען.

מיט אכטונג פערפומעריע

J. DRUKIER, Zawadzka 11.

בעמ.: פאר ענגרעסיסטען—געהעריגער ראבאט און גינסטיגע בעדינגונגען

איז שטורם פון ליידענשאפטען.

שפאנגדער ראמאן, פול שטוינענדע איבער-לעבונגען און ליבעס-אחאנטערעס.

(74-טע פארזעצונג)

— גוט! — האט וואנדא געזאגט, — איך בין!

— נאר שגעל!

— שוין, און איהר בעהט אין הויז און ערוואר מיך אין א צוטשען צי-ווער, בעבען אייער מאנ'ס קאביגעט.

— איהר הייט בעלד קומען? — האט גריינע געפרעגט.

— אין עטליכע מינוט ארום!

— גריינע האט געקלערט, אז ביז וואנדא הייט צוריק קומען פון לינ-אלנ'ען, הייט זי האבען גענוג צייט ארומצוגעהן אין גאסט-הויז אויפקרויבען דאס קינד און עס אויפשרעגען דעם מעגש, וועלכער וואר הינטער דער פער-טיר. און דעמעלט הייט זיך דאך וואנדא מיזען אפזאגען פון ריידערן.

— גוט, איך הייל געהן פאראויס און הייל אויף אייך וואר טערטען! — האט גע-ריגע געזאגט און איז ארויס פון צימער.

פאר וואנדא'ן איז שוין געווען פערטיג א פלאן.

זי איז בעלד צוגעגאנגען צו לידא'ס בעטל, אויפגעהאכט און זעגעדיג איהר עטליכע מערטער, האט זי ליזא'ן שגעל אנגעשען.

זי האט נישט בעטארט פערלירען קיין אין סעקונדע! זי האט געדארפט גשלויפען מיט'ן קינד! זי האט געפיהלט, אז גריינע איז אין אנדער שלעכטע פון.

לידא האט זיך מעסט צוגעדריקט צו איהר מוטער, ארומגעפעגדיג זי מיט די קלענע הענדלעך. וואנדא איז צוגעגאנגען צום פענסטער. אויפ'ן הויף האט געהערשט א טויטע שטילקייט.

זי האט מעסט ארומגענומען דאס קינד, שגעל ארויס פון הויז און איז אנ-לעגריג אויף אין דער פינסטער.

זי איז גליקליך אדורכגעלאפען די אלעען און איז ארויס אויפ'ן וועג.

איהר הארץ האט שטארק געקלאפט פאר פרעד, יעצט איז זי געראטעוועט! געריעטא איז דערוויל געזעסען בא זיך אין צימער און געוואר אויף וואנדא'ן.

אין גאסט-הויז, אויסער וואנדא'ן, האט זיך געפונען א זעגערמאכער, וועל-כער איז אין אוועגד געקומען, און איז שוין זיכער געשלאפען, חטל בא איהם אין צימער איז געווען פינסטער.

דען וואנדא הייט אהער קומען, הייט זיך זעהר לעכט אויסצורויבען דאס קינד.

נאר עס זענען אריבער טעליפ פינוטען און וואנדא איז נישט געקומען.

וואס קען דאס זיין?

ענדליך האט גריינע בעשלאסען א קוק צו טון אין גאסט-הויז.

דערטען איז גאך געווען ליכטיג.

עס איז געווען בעלד עלף דער זייגער.

אויפ'ן גרויסען הויף פון דער פערטע איז געווען זעהר שטיל.

גריינע איז ארין אין וואנדא'ס צימער.

זי איז דערשראקען געווארען!

דאס צימער איז געווען לעדיג! וואנדא מיט'ן קינד זענען פערשוואונדען געווארען!

א חילדער געשריי האט זיך פון איהר הארץ ארויסגעריסען.

זי איז בעלד ארויס אויפ'ן הויף זוכען וואנדא'ן... אפשר האט זי זי געפונען!

נאר אומזיסט, וואנדא איז אין ערגיץ נישט געווען!

זי איז זיכער געלאפען צו רידער'ן.

דער געדאנק האט גריינע'ן ווי א שייז, געלעכערט דאס הארץ.

זי האט זיך דערמאנט אין דעם מעגש, וועלכער ערווארט זי הינטער דער פערטע, און זי האט בעשטימט שנעל אהינצוגעהן צו איהם.

זי איז צוגעלאפען צום הינטערשטען טויער, האט איהם אויפגעשלאסען און איז ארויס אין פעלד.

א שוידער איז איהר אדורכגעלאפען איבער איהר גאנצען קערפער בעים גע-דאנק, אז זי דאר מיצעט בעגעגענען גארהטעם'ען.

זי האט מעסט ארומגענומען דאס קינד, שגעל ארויס פון הויז און איז אנ-לעגריג אויף אין דער פינסטער.

זי איז גליקליך אדורכגעלאפען די אלעען און איז ארויס אויפ'ן וועג.

איהר הארץ האט שטארק געקלאפט פאר פרעד, יעצט איז זי געראטעוועט!

געריעטא איז דערוויל געזעסען בא זיך אין צימער און געוואר אויף וואנדא'ן.

אין גאסט-הויז, אויסער וואנדא'ן, האט זיך געפונען א זעגערמאכער, וועל-כער איז אין אוועגד געקומען, און איז שוין זיכער געשלאפען, חטל בא איהם אין צימער איז געווען פינסטער.

דען וואנדא הייט אהער קומען, הייט זיך זעהר לעכט אויסצורויבען דאס קינד.

נאר עס זענען אריבער טעליפ פינוטען און וואנדא איז נישט געקומען.

וואס קען דאס זיין?

ענדליך האט גריינע בעשלאסען א קוק צו טון אין גאסט-הויז.

דערטען איז נאך געווען ליכטיג.

עס איז געווען בעלד עלף דער זייגער.

אויפ'ן גרויסען הויף פון דער פערטע איז געווען זעהר שטיל.

גריינע איז ארין אין וואנדא'ס צימער.

זי איז דערשראקען געווארען!

דאס צימער איז געווען לעדיג! וואנדא מיט'ן קינד זענען פערשוואונדען געווארען!

א חילדער געשריי האט זיך פון איהר הארץ ארויסגעריסען.

זי איז בעלד ארויס אויפ'ן הויף זוכען וואנדא'ן... אפשר האט זי זי געפונען!

נאר אומזיסט, וואנדא איז אין ערגיץ נישט געווען!

זי איז זיכער געלאפען צו רידער'ן.

דער געדאנק האט גריינע'ן ווי א שייז, געלעכערט דאס הארץ.

זי האט זיך דערמאנט אין דעם מעגש, וועלכער ערווארט זי הינטער דער פערטע, און זי האט בעשטימט שנעל אהינצוגעהן צו איהם.

זי איז צוגעלאפען צום הינטערשטען טויער, האט איהם אויפגעשלאסען און איז ארויס אין פעלד.

א שוידער איז איהר אדורכגעלאפען איבער איהר גאנצען קערפער בעים גע-דאנק, אז זי דאר מיצעט בעגעגענען גארהטעם'ען.

עס איז געווען זעהר פינסטער. דער הימל האט געיאפערט צווישען די אל-טע בוימער פון דער פערמע. דער וואלד אין די פעלדער זענען געווען איינגעהילט אין א געדיכטען נעבעל.

פלוצלינג האט זי בעמערקט נישט העט פון זיך א שוואצען שאטען.

— איהר זענט דא? האט זי שטיל געפרעגט. איך בין אליין!

— איך האב דאס פריער געהאוסט. פארוואס זאלט איהר מיך אויסגעפרעגט? איך מיין נאר אייער טובה, האט געגענטערט די שוואצע פיגור און איז צו גע-גאנגען געהנטער.

— וואו איז דאס מעדעל? וואו איז דאס קינד?

— איך האב עס געהאלט ארענגען, נאר...

— פארוואס האט איהר עס נישט געבראכט? זאגט האט איז געשען.

— וואנדא האט נאר וואס פערלאזט די פערמע זי איז ענטלאפען?

— הי... זי איז שוין נישטא!

— איך רעכען, האט גריינע געגענטערט, אז זי האט נאך נישט געקענט אנקומען הייטער הי שוינע ארים פון דאגען!

— און דאס קינד?

— זי האט עס בענומען מיט זיך!

— איהר זענט יעצט געהען בא איהר?

— איך בין יעצט פון איהר.

— איהר הייט אין הערלכער זעה זי איז אויפן?

— נען, איך האב זי שוין נישט געזעהען, אפשר צו רידער'ן?

אין דעם אויגענבליק איז דער שטען פערשוואונדען געווארען.

גריינע איז אויפגעלאפען גאכיגען וואנדא'ן

געריעטא האט זיך דערפרעגט.

— ער הייט זי דעריגען — האט זי שטיל געזאגט, ער הייט זי אנשוהדען מיט רידער'ן.

געריעטא איז אויך הענען אלעס איבערגעבען דער דאמף אין שוואצען וואוגל.

הען זי איז צוריק ארען אין טויער, האט זי דערהערט ארויס אויפן צוטשען זעה הויף,

אפשר געהט דא די דאמף אין שוואצען וואגל? גען דאס איז זי נישט? געריעטא איז ארען אין קעלער.

(פארזעצונג פולגט)

היינט און ווייטערע טעג!

„וואס א פרוי קען" (די, וועלכע הערשט)

Stanisława GALLONE

מאלץ-ערטיש דראמא פון מאדערנעם לעבען
מיט אונזער הערליכע בירגערין

אין דער הויפט-רולע. — פיפטאנישער ערקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה. ס. לידויער.
אנהויב פון די פארשט. 4 א זייגער נאכם. שבת, זונטאג 1.30 נאכם. לעצטער פעסנס 10 אויגער.

LUNA

היינט און ווייטערע טעג!

„די פרוי וועט זיך נישט דערווייסען"

סמישא משארטארים-א

די אונטערגלייכיגע חעלענא בוטשינסקא, די עענצערין פון די פאריזער טעאטער'ס יאדווינא הרינישוויעצקא און יאדווינא דראטשווסקא פון הארשעווער קינסט-טעאטער
די קאצע אין אָפען פון 4 ביז הייל אין אנטיסל.

היינט
און ווייטערע טעג!!!
נאסטראלען: פון דער בעריהמטער
ארטיסטין פון „Qui Pro Quo".
הי אויך דער לאדזער ליבלינג טשעסלאו סקאניעטשני ביי דער מיטווירקונג פון גאנצען אנסאמבל.

קינבט. ליטער. מוזיקער
„GONG"
אין גארטען צגעגליאנא 6
אינגער דיר. פון Walery Jastrzębiec

בעקאנטמאכונג.

אין צוזאמענהאנג מיט די מחלוקת, וואס זענען פארגעקומען צווישען די מתפללים אין שטיבעל פיעטריקאווער 197, מאכען מיר בעקאנט, אז מיט דער ערלויבניש פון מגזראסטוא בראדזקיע ווערט פארקומען דינסטאג מערב ד. 10/7 ז נאכמittאג אין לאקאל פון שטיבעל פיעטריק, 197 א פערזאמלונג פון די מתפללים, כדי אויסצוהעלפן א פרעזעס (גבאי). וואהל-רעכט האבען די מתפללים, וואס זענען געווען פארצייכענט אין די בון-איצטיגע ערלויבנישען.

אין נאמען פון די מתפללים
מרדכי צעלמייסטער, ראובן איזביצקי, ליבר פאנסקי.

הויזער-פערוואלטונגען

מיט גלייכצייטיגער ערלעדיגונג פון שטייער-זאכען איבערנימט גוט פראקטישער פערוואלטער, בעסטע רעפערענצען.

Ch. Regenwetter
Häuserverwaltungen & Bücherrevisionen
Berlin S. 14, Alte Jacobstr. 47.
Telefon: Dönkoff 4337.

לעזט און אבאנירט
— דאס —
לאדזער טאגעבלאט

נייער פאהר-פלאן
אויף די מלוכה-באהנען.
גילטיג פון 15. מאי.

קאליישער וואמזאל:

עס קומען אָן:	עס געהען אָפּ:
1.46 פון וואַרשע מאסאזשיר-צוג	0.05 קען פויזען דורך קוטנע
2.47 „ פויזען מאסאזש.-צוג	2.01 „ פויזען מאסאזשיר-צוג
6.09 „ פויזען שעגל-צוג	3.03 „ וואַרשע „ „
6.48 „ קראקע, קאצוויץ מאסאזש.-צוג	6.38 „ וואַרשע שעגל-צוג
6.59 „ פויזען, קאצוויץ „ „	7.16 „ וואַרשע מאסאזשיר-צוג
7.46 „ לאָדזיש, קאצוויץ „ „	8.00 „ אַסטראָוועצ „ „
8.51 „ פויזען דורך קוטנע	8.30 „ קאַלישע
9.00 „ אַסטראָוועצ דורך קוטנע	9.08 „ פויזען דורך קוטנע
10.02 פון וואַרשע דורך קוטנע	12.31 „ פויזען לוקסוס-צוג (מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג)
11.01 „ לעמבערג דורך קוטנע	12.59 „ פויזען מאסאזשיר-צוג
12.28 „ וואַרשע לוקסוס-צוג (מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג)	13.15 „ וואַרשע (דירעקט)
12.46 „ וואַרשע מאסאזשיר-צוג	13.35 „ וואַרשע מאסאזשיר-צוג
13.10 „ פויזען דורך קוטנע	14.15 „ קוטנע
13.20 „ פויזען דורך קוטנע	15.30 „ אַסטראָוועצ „ „
13.15 „ קאַלישע [illegible]	15.35 „ לעמבערג „ „
13.18 „ פויזען לוקסוס-צוג (מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג)	15.40 „ לאָדזיש „ „
13.50 „ פויזען מאסאזשיר-צוג	18.26 „ וואַרשע לוקסוס-צוג (מאנטאג מיטוואך און פרייטאג)
13.55 „ לאָדזיש „ „	19.02 „ פלאָצק דורך קוטנע
20.49 „ פלאָצק דורך קוטנע	19.11 „ אַסטראָוועצ מאסאזשיר-צוג
21.45 „ וואַרשע דורך קוטנע	19.20 „ לאָדזיש „ „
22.05 „ לאָסק [illegible] (אין שאַל ווען עס איז נויטיג)	20.00 „ לאָסק „ „ (אין שאַל)
23.12 „ וואַרשע שעגל-צוג	21.00 „ קראקע און קאצוויץ
23.25 „ אַסטראָוועצ מאסאזשיר-צוג	21.56 „ פויזען מאסאזשיר-צוג
23.35 „ קוטנע.	23.20 „ פויזען שעגל-צוג

פאַבריקס-פאהן:

עס קומען אָן:	עס געהען אָפּ:
1.48 פון קאַלישע מאסאזשיר-צוג	1.25 קען קאַלישע
5.00 „ „ „	4.50 „ „
6.50 „ „ „	6.40 „ „
7.44 „ „ „	7.20 „ וואַרשע שעגל-צוג
7.40 „ „ „	8.30 „ קאַלישע
8.40 „ „ „	9.35 „ טאַרנאָבזשעג
9.50 „ פשעמישעל מאסאזשיר-צוג	10.35 „ קאַלישע
11.10 „ קאַלישע „ „	11.50 „ קאַלישע
12.45 „ קאַלישע „ „	14.15 „ קאַלישע
13.30 „ קאַלישע „ „	14.35 „ קאַלישע
14.40 „ קאַלישע „ „	15.15 „ קאַלישע
15.48 „ קאַלישע „ „	16.20 „ פשעמישעל
16.35 „ וואַרשע „ „	17.20 „ קאַלישע
18.45 „ קאַלישע „ „	18.25 „ קאַלישע
19.55 „ טאַרנאָבזשעג „ „	18.45 „ קאַלישע
20.00 „ וואַרשע שעגל-צוג	19.20 „ וואַרשע מאסאזשיר-צוג
20.25 „ קאַלישע	19.35 „ קאַלישע
21.35 „ קאַלישע (זונטאג און חג)	20.13 „ קאַלישע
21.58 „ קאַלישע (נור מיט נויטיג)	21.45 „ קאַלישע
	23.45 „ קאַלישע

אבטונג
שטעפער-מייסטער

דערמיט מעלדען מיר אויך, אז זונטאג ד. 8/7 פון 8 ביז 10 פ"ט.
ווערט געשלאסן די רעיסטראַציע אויף אַרויסצונעמען די
האנדווערקער-כאַרטעס.
גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, דאס מיטוואך ד. 11/7 ד. י.
פינקטלעך 6 א זייגער אָוועגד קומט פאר די
גרינדונגס-פערזאמלונג
פון שטעפער-צעך
מיט אנטייל פון לאָדזער שטאָט-פטאַראָסטא.
קומט אומצעדינגט כדי נישט צו פערלירען, לויטן צעכען-געזעץ, אמערע רעכט.

די פערוואלטונג.

א גרייטע פרנסה.

א לאנגיעהריגע קאנצעסיאנירטע פארפערטי מיט א לאקאל פון 4 פענסטער מיט אלע צוגעהער אין בעסטען צענטרום מיט אנ'אינגעפיהר-טער קונדשאפט פון זאפאס געלעגענהייטלעך צו פארקויפען, צו ערפאר-רען אין אדמיר. פון „לאדזער טאגעבלאט" אינטער „גרעסע פרנסה".

ארויס נומער 1
„טריט"
ליטעראַרישע ציימשריפט
בעטייליגטע: י. שפיגעל, ה. ל. קרוי, י. טורקא, פ. בערשלינג, ח. ל. פוקס, י. זעליקאוויטש, מ. חעלמאן, ר. פאטאש-פוקס א. אַז.
מיט בעשטעלונגען זיך וענדען:
מ. ווייטענבערג, זגערזשער 16.

שוין דערשינען:
בריוון פון דער מאמע פון דער יודישער ביגע
אסתר רחל קאמינסקא
מיט ארעצנדיר און באמערקונגען פון מארק פארקאוו.

דאס איכל אנטהאלט 73 בריוו, וואס די גרויסע יידישע קינסטלערין האט געשריבן צו:
יעקב דינעזון, מענדל עלקין, פאולא און נח פרילוצקי, אברהם יצחק קאפינסקי, רעגינא קאפינסקא, אידא קאמינסקא, יוסף קאפינסקי, זינטווא טורקא, יאנאש טורקאו א. א.

10 זלוטי-בוינן, 5 צ'לדער. פראכט-אויסגאבע
— פריין 3.75 זל. —
מיט בעשטעלונגען זיך וענדען:
Kooperatywa „Bycher" Warszawa, Nalewki 2-a

אלע יידען
ערלעדיגען זייערע רעכנונגס-קאנסולטאציען-ארבייטען אינם לאנגיעהריגען קאמערגעשעפט-ביורו
זילבערגער, „ארגוס" זאכארניא 36
פרעגט, פרעגט.

מתקבלת החתימה על.

דבר
עתון פועלי ארץ ישראל

תמורי החתימה
לשנה 12 דולרים,
לחצי שנה 7 דולרים,
לרבע שנה 4 דולרים.
המו"ל
„הכרת השברים בא"י"
הערה: ב. כצנלסון.

„DAVAR" Palestine Labour Daily
המערכת: תל-אביב, ת.ד. 100 Tel-Aviv, Palestine, P. O. B. 100

„דבר" הוא עתון מדיני וספרותי, אינפורמטיבי וחטיבי, בלתי תלוי בשום מפלגה, ושוקד על מעמדו של צבור הפועלים בארץ-ישראל.

בכל יום ששי בצרוף לעתון מוסף ספרותי.

נתון לדוגמא נשלח חנם לכל דורש.

הזדמנות יוצאת מן הכלל למודעותו
„דבר" נקרא בכל נקודות הארץ ונתון בכל חלקי התבל

„JAROT"
געוועלש. פאר כעמישע האלץ-פראדוקציע. — פאבריק: רודניק ביים סאן
עמפעהלט:
ווייסעו טערפענטין פון בעסטען מארט. שטרוי-טערפענטין (געלעו) פון בעסטען מארט. העלע מאליפאניע.
רעפרעזענטאנץ אויף דער לאדזער וויעזאוזטאנ
St. Grosberg, Kilińskiego, tel. 11-76 טעכנישער אינזשיניער

Towarzystwo Akcyjne Kurlandzkiej Olejarni w Wilnie
געגרינדעט אין יאהר 1888
עמפעהלט: ליין-אייל, געפרעסטעו, פילטרירטעו
פון די בעסטע מארטעו אינלענדישע זריעות.
רעפרעזענטאנץ אויף דער לאדזער וויעזאוזטאנ
St. Grosberg, Łódź Kilińskiego 89 telef. 11-76 טעכנישער אינזשיניער

שרייבט אייערע קרובים אין אמעריקא.

אז אויב זיי ווילען פאהרען פאר א ביליגען פרייז קען לאדזי, זאלען זיי זיך אנשליסען אין די אויסלוג (אקסקורסיע) גרופע, וואס עס ארגאניזירט דער ניו-יארקער קארעספאנדענט פון „לאדזער טאגעבלאט" נ. אייזנער.

שרייבט אויף אייערע קרובים אין אמעריקא, אז נ. אייזנער שיקט איבער דאלערען קיין פוילען אז רעכענט ביז 50 דאלער—1 דאלער און ביז 100 דאלער נור 2 דאלער.

אלערלי פוילישע דאקומענטן, ווי בעזאלטכאיזונגען (פלעגיבאר-נאיפס) אויסען חקנען קויף און פארקויף מיט בעשטעמיגונג פון פוילישען קאנסול, ווענדען אויך אויפ אויזנאהמע א פאר ביליגען פרייז.

Gustave Eisner 1133 Broadway NEW-YORK City

א געוועלב

אויפן אלטען בארק פון זאפאס איבערצונעמען צו ערשאפען מיט לעבענדיגס געשעפטס 31 מראנגע מאר גוזשיק
3232

האנד-שטיקערינס מאשין-שטיקערינס

נייערינס און קריטע-נייערינס ווערען גע-זוכט אין הויז-טאַגאַרין פון מ. רעדליך נאָוואַ-מיעסטאַ 4
4243

השבת אבדה

מיטוואך צוטיגר איז אין „פילהארמאניע" אויפן קאנצערט פון יאנעלע ראזענבלאט פר-געסען נעשריבען אויף דער טריבונע א שטעקען מיט א מאנאגראם H. K. פון „טעלען 1928". דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אנצו-ברענגען דאס שטעקען אין אדמיניסטראציע פון „לאדזער טאגעבלאט".

פאקען-זעצען
מיט צענגישען דערויף.
עלטסטער פעלדשער
מ. ראזענצווייג
וואסכארניא 29. — נאָחאָדזער פיליאלניצע
פעלדשער אין פאבריקען שפיטאל
המלא אויך געמאכטען אלער ארט לויט מעסטערע
פון ווערק. ביער — אהו אפעראציע

פאר 10 זל.
לערן איך אויס
מאנצעען
פאר ענטפענער חשבט זיך אן דער קורס דאס 3-טען טון יעדען חודש.
אנטשרייבונגען אין דער טאגן-שולע פאלוריאנא 5.
מיט אכטונג ד. פרידוואלד.

פאר 3 זל.
קען מען אנקויפען עלעקטרישע ליכט אין שטוב. הי אויך זעמטליכע רעפעראטורען צו ביליגע פרייזען
מ. וואלדמאן, אל. קאשטשושקי 21

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויגען, גלז, מעלז און לינגען-קראנקהייטען.
קאנסולטאציעס פ. מעלטשאו 61-99.
שפרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7.
עסעס אויגען אין פסטיגיגע זאמרוסער 17 אויגן
פון 12 ביז פון 6 ביז 8 נאכם.
92

Dr. M. Goldfarb
זוחאדזקע 10. טעלעפאן 61-89.
הויט- האר- און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט יעדן טאג 9—12 פארם. אין 5 8 נאכמittאג.
פאר אנאמיפאלעס — פרייען ערלעדיגונג.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki
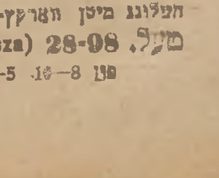
Traugutta 5 (Krótka), m. 10
טעל. 87-30. נ עסט אן פון 11—2 און 4—7 נאכ
גמחיענער אסיסטענט בא מיסטער קליטמאן
(הינטער-אויגען-מנשטאלט פון לאנדען).
בעמאיליסט צו אקומשיגען הינטער-אויגען און הערנאוים
די פרייז: פרעקטיקע נעגל בחנע שמקרצען
מאסאזשירט די פיס.

טעגליך פאקעד-זעצען
הי אויך מיט שוויצעדעסטעס
ST. FELCZER
B. JOSKOWICZ
פולנאנא 4 טעל. 41-86 Północna
נעמט אן טעגליך פון 8—11 פריה און פון 4—6 נאכמittאג

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר הויט-ווענעריש קראנקהייטען
און מיינער-שוואכע.
העלונג מיטן ווארקע- שפרעטלע און דיעטעריש
Dzielna 9 (Narutowicza) טעל. 28-98
פון 8—10. 5—8. פרייטאג 3—4.

וויכטיג פאר לאדז און פראווינץ

איך מאך בן־קאנט דאס איך האב בא״ח געפענט אסלאד ספרים אויף פולנא צנא 6 און עס איז צו בקומען הורש און דעטשיל אלע סדרים ס״ים חי סידורים, חמשים, עשרים וארבע מחזורים, סליחות, משניות, ש״ס ד׳ שו״ע חי אויך ספרי פלפול, דרוש, מוסר חנחנות אין חסידישע ספרים גלאט אין יודיש, סליחים גדולים וקטנים ציצית כל המינים עטרות (שטגיעס) זילבערנע און גע־זילבער, קאפלען, גארפלען זמרעגע און בוים־וואלענע חבדלות א. ז. ה.

צו די ביליגסטע פרייזען און רעיעלע בעהאנדלונג

אויך קויף איך און פערקויף אלטע ספרים

בית אכטונג יהושע שאפירא, פולנאצנא 6

לאמפע

פיר שפייזע־צימער מאלאו־מאפיגעס שלאף־צימער

קויפט זיך אמעסטען און אמעריקע־לאנגער אז

Sz. P. Szmalewicz

מאלדינאנא 8, טעל. 64-39.

הערען אנגענומען רעפעראטורען אומראמטונגען, אקסידיען.

שטייער־בעראטונג

„ארגוס" זאכאדניא 36

איינצאהלונג פון שטייערי און ערלעדיגונג פון אלע שטייער־ענינים.

קלישע

צום דרוקען און רעקלאמע צייכנונגען

מוסיגס אויס די איינציגע יידישע קלישע־פאבריק

101 „GALWANO" TEL. 57-68 PIOTRKOWSKA 101

לעטשניצע

פון דאסטוירים־ספעציאליסטן

אין צאהן־ערצטליכער סאנינעס

17 זנערזשער 17, טעל. 16-89.

ד״ר ראסאווסקי	גאז־, חשמל, אויגען־קר.	פון 10-1, 5—2, 7—8
ד״ר יסטמאן	נערוען־קראנקהייטען	פון 12—1
ד״ר רוזשאנער	חויט און גע־שלעכטס־קר.	11—10, פון 1-2
ד״ר ראזענצווייג	קינדער־קראנקהייטען	12—10, 5—4
ד״ר פאפיערני	פרויען־ און געבורטס־הילף	1—12½, 6—5
ד״ר נאלדשטיין־פאלאס	צליסטי־קראנקהייטען	2—1, 8—7
ד״ר מאנטאר	מיזרעניש קראנקהייטען	ז. 2—1, 5—4
ד״ר ווינבערג	אינערע, פעטס, הערץ, לונגען	1—11, 7—6
ד״ר סטופעל	רענטגען	10—12, 4—6
צאהן־ארצט א. נראדזענסקי	צאהן־ און מויל־קראנק.	9—8
צאהן־ארצט נ. ראזעס		9—8

פינסטליכע חשבונונגען־פעשטראהלונג. פאסט־שטעלע

מיט דער לעטשניצע איז געקומען גלייכצייטיג

אריגינעלן־איינקויפטופ

קוטרע־לעכס, היטערמיט און פלעקטרע־ביזיעס קאמיגע. מוזיקען אין דער שטאט. שפאן אויך זונטאג. אלע ארט מעדעצינישע אנליגען. — קורען פאר שטאפלער.

איכפונגען געגען שטארלאמיגע.

ערצטליך־כאסעטיש־כאביגעט.

פרל. מ. מארקוס נעמט אן פון 5-7 אוהנט.

מעכאנישע שלאסערי און שוויסערי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11/13

אנגעהאנ פון מערשידענע מאשינען־רעפעראטורען און אויסגעגיסע שוויסונגען. בעמ.: צום שטריקער־סטאן מערשיג איך אויס מישען, שפינדלערס, מעטס־אפטרעטען, שטינגער א. ז. ה.

שנעל און ביליג! שנעל און ביליג

Zjednoczone Fabryki Maszyn

„UNIA"

dawn. C. Blumwe i Syn, Sp. Akc.

BYDGOSZCZ-WILCZAK

די עלטסטע און פולען ספעציעל־מאשינען־פאבריק

ליפערט אלע ספעציאליטעטן:

מאסלעטע איינריכטונגען פאר האלץ־בעארבייטונג.

מיט גענעמיגן זיך צו ווענדען צום פערטרעטער

Inżynier G. Praszkier, Łódź, Zawadzka 16a

Tel. 2-752.

מעבעל

אין גרויסען אויסוואהל

בעסטער מוואליטעט

אויף די בעסטע בעדינגונגען, נור בא דיר פירמע

M. BIMKE

Wschodnia 47 (Piotrk. 24)

Telefon 36-75

א גרויסער אויסוואהל פון בעסטע שמיהל אויף פון אלערלע סאפיציר־מעבעל פון אייגענע אויסארבעטונג.

האט רחמנות!

א משפחה מיט פרוי מיט׳ן נעמען אסתר זשעלינסקי האט איבערגעלאזט אין א בעדעלע א קינדעל אין וועלכען מ׳האט זיך גע־פינען 2 קליידער און פערשידענע לעבענסמי־טלען און גערעקט נישט דאס אדרעס. דער עהר־ליכער און גאטיסנאהמער געהעלפער ווערט געבעטען אפצושיקען דאס קינדעל אין לאדז, קאנסטאנטינער 14 צו מארדקאוויטש 3234

א צושניידער פון חשש־בראנזשע

לאנגיעהריגער מאכמען זוכט א מאסטען אויף סטאלע אדער שטיק. אפערשטן אדרעסירט׳ס אנגענסען־ביורא נאלעווקי 18 פאר „ש. ש." 3258

א הויז

איז סטריקאוו פון 3 וואוינונגען און א הא־לבע מערגע מרוכב־גארטען, אקער־לאנד, פאר א גארבערע א.ד.ב. געלעגענהייטליך צו פערקויפן. צו ערפאהרען: וואדגע 19, בא יעזשערסקי.

א לאקאל

פון א געוועלב צוזאמען מיט א וואוינונג פאסענד פאר א קאנדיטערע פון זאפערע איבערצונעמען. צו ערפאהרען אין אדמיג. פון „לאדז. טאגבלאט".

א מעבלירט גרויס צימער

מיט 2 פענסטער ווי אויך אנאינצעל צימער מיט א בעזונדער אייגאנג און אלע בעקוועמ־ליכקייטען, (מראנג־צימער מיט א בעלקען) פאר א מעסיגען פרייז פון זאפערע איבערצונעמען. צו ערפאהרען: אלעקסאנדרא 8 ה. 26 א גאנצען טאג.

אשרי אדם שמע לי!

לשקד על דלתי יום־יום

כי חולך בתום ילך בטח

אין אז די דאזיגע ערלעדיגען מאנדאטע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויסען אין ביורו

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכ׳ענדיג 52

מאז ס׳ווערט ערלעדיגט און געטריבען ביטעם קויפ׳ן אוטאמאט, קארנע פאראפס, קלאזעטס, זאמעזיס־טשטענדיס, אויף אלע שטעט אין פולען אלעטן, אינטערעסיס, אפטלאציס, קטרנע און ציוויל שותפות־אכטען, איבער־זעצונגען אין אלע שפראכען.

מכבוד

י. מאנעלאזאן רעטס־קאנסולענט.

Hello! Hello! Dzwoń tel. 63-30

Wystrzegaj się nieudolnych naśladowniotw.

Nie oddawaj garderoby Twej do firm niefachowych!

Pogotowie krawieckie

KIERSZA", Żeromskiego 91.

Odświeżamy

Garnitur za zł. 3,— (z odebraniem i odesłaniem)

Suknie za zł. 2.80 (z odebraniem i odesłaniem)

Pranie chemiczne, farbowanie

nicowanie, przeróbki, reperacje i sztuczne cerowanie.

Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy.

שריבען

שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעזאוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען א יודישן בריף אויך דאס חאס קען גארנישט אין א חודש־צייט.

זאוואדזקא 19, בראנאט 1 יידיש.

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.

Od Wtorku, d. 5-go do poniedziałku d. 9-go lipca 1928 roku włącznie

Dramat salonowy w 10 aktach. W rolach gł.: L. DAGOVER, HARRY LIEDTKE, DARY HOLM i ERNEST VEREBES

Dla dorosłych! Dla dorosłych!

Królewicz Fiołków

Dla młodzieży! Dla młodzieży!

Więźniowie gór

Nad program???

dla młodz. początek seansów o g. 2 i 4 pp.

Ceny miejsc dla dor. I—70, II—60 III—30 gr.

Dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

מעבעל

קאמפלעט־איינריכטונגען די אויך ענצעל קוים ז אלע בי די סלידיג פירמע

Flakowicz i Recht

145 פיעטריקאווער 145

דארף איז די בעסטע אויסארבעטונג

געדענקט איינמאל אויף שטענדיג

נור טעלעפאן

36-69

Szybka Pomoc Krawiecka

ul. Piotrkowska 110

(אין הויף)

פרישט אויף א גארניטור פאר 2.80 זל. א קלייד 2.60 זל. שוין מיט׳ן אבנעמען און אבשיקען. פארבען, כעמיש וואשען, רעפעראציעס, איבער־מאכען און קינסטליך צושטאפען. אלעס ווערט אויסגעפיהרט ווי אמבאשיידענסטן. אויף יעדען טעלעפאנישען פארלאנג שיקען מיר ארויס א שליח דער אנשטעלט אין טעטיג פון 5 פריה ביז 1 בתנאכט.

פארערט איבער אל

נור די בעסטע

פעלד־בעטען

רוהיגע לאגע מיט ג׳ר אמעריקע־סטרקע

Palma-Patent

מיט הערלע מיר גע־מנטירען אויף 3 יאהרן ו רעס אויף לאגער און 3 גרויסען אויפטאהל.

ניסעל־בעטען, ניקעל־מיידער־בעטען מיש־בעטען, אמעריקאנעס, קינדער־ווענעלער, קינדער־בעטנטעלער שוין ריי־דער מיט אויך סעצער סטיל.

מאטראצען נעבעטע, שפעקע און קאמבינעטע

קאזעסעס און פאפטשאנעס

ע.ס. בעשיך כיס הענטלעך הכם פרעך ברוי 17 זל., פעלדער בעטלעך 14 זל.

ציעלע בעטשטעלונג אמעריקע־סטעם

דארף. וקאליע רעפעראטורען. דעטע־לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 13-65.

גאנץ לאדז מיט וויסען!

אין פערלויף פון 7 טעג קען יעדער חאבען

עלעקטריש בעלייכטונג

איז שטוב אויף ראטעס

אויסצואהלען וועבענטליך פון 3 זל. אן. נאם אויך אן טעפרען צו ראטירען, איבער־ארבעטען ליפטניקעס אויף אנראגיטשניקעס, פרע־טעקלען פון דער עלעקטראטעכניק אלעס עולי־דיגע פינקטליך און רעיעל נאר די קאנצעסיע־נירטע פירמע חאט איז מעראנטוארטליך פאר דער לאדזער עלעקטראטעכניק

ס. לעוויז, לאדז קאנסטאנטינער 58

פראנט־געוועלב. טעטיג פון 8 פריה ביז 11 אוה. בעמ.: שפרעכשטונדען פון 2—3, 8—11 נאכט. עלעקטרישע לעמפען און גאז־שטעקעס מיט 2½ ביליגער פון פרייז־קוראנט. אמעריקען בע־קומען א ספעציעלען רעבאט מיט גוטע קונדשאפט.

Dr. Ludwik Falk

ספעציאל־ארצט

פאר חויט־ און גשע עכטס־מראנכהייטען

נאוראם 7, טעל. 28-07

נעמהאן אן פון 10—12 און פון 5—7 אוהנט.

אכטונג!

מיר מאכען לאנג־יעהריגער פראקטיק אין אויס־לאדז האבען מיר ערעפענט א פראצעדיגע פון

אויבער־, ספארט־ און נאכטהעמדער

פון שלאף־אנציגער הערען בענעטען פון אמבאנג שפאנען נאך די לעצטע מע־ריזער מאדעלען צו די ביליגסטע פרייזען און גוטע בעדינגען.

Pracownia bielizny Wiedeńskiej

J. KOHN, Łódź

Pomorska (Średnia) 4

וויכטיג פאר די, וואס פאהרען אויף אורלויב־אפרוף!!

הילט איהר אצער אורלויב גוט פערבראנגען? הילט איהר הבען אנגענעהמע געזעלשאפט? פאהרט אויף אפרוף נאר אין

פענסיאנאט „WYGODA"

St. GŁOWNO, Polenice, Wila Pabiańskiego obok Nowego Otwocka, przy lesie

סטאנציע גלאוחנא־פאלעניצע

ווילע פאביאנסקי נעבען נאווא־אטוואצק

עמפפעהלט גרויסע זונינע צימער. בשר״ע, היגיעניש און גע־שמאקע קיך. חשליכע נעגענד. קאנקורענץ־פרייזען

40% ביליגער ווי איבעראל!

בעמערקונג: בעטעקמאנד איז נוישיג מיטצובארענגען.

צו הענדען זיך דירעקט צו פרוי אפעל אין פענסיאנאט „ווינגדא"

כפלענט דיא הויט

מיט דיא וועלט בעריהמטע פון צעהנדלינגער יאהרען

זייף און קרעם

„HERBA"

הערבא מאכען גלאט דיא הויט און בעזייטיגען אשענע קאלער פון פנים

און בעזייטיגען: זומערשפראצען. דיא רויטקייט. און האורטקייט פון הויט

ערשט ערשינען:

ישראל ראבאן.

הינטערן פלויט פון דער וועלט

לידער. — פרייז 2 זל.

ישראל ראבאן.

די גאס

ראמאן פון גרויסשטעטישען לעבען.

פרייז 7 זלאטיס.

צו פאדערן בא:

Wydawnictwo Sz. Goldfarba, Warszawa, Szczęśliwa 3

אין לאדז: (בוכהאנדלונג „קולטורא" פיעטריקאווער 50 (בוכהאנדלונג ש. בערלינסקי, אלטשעגע 12.

אבאנאמענטס־פרייז: פאר א יאהר אין פולען 5 זל., אין פרעמדען לענדער 1,25 דאלאר. אנזאגען־פרייז: פאר א מ״מ אין פולען 40 גר., פרעמדע 60 גר., גרויסע 24 גר., אין שעקס 16 גרעשען, פרעמדע 24 גר., פרעמדע 18 גר. פאר אויסלענדישע אנזאגען 100% מעהר. אויסער דער שטאט—מיט 50% מעהר. פון די פרעמדען ווערט גישט ארגענעמען קיין ראבאטס. ביזן—20 פרענק, אין אנדערע לענדער 1,25 דאלאר.

Redaktor-wydawca R. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.